

**UNIVERSITATEA "BABEȘ-BOLYAI" CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE GEOGRAFIE**

**STUDIU GEOGRAFIC DE DEZVOLTARE DURABILĂ PRIN
TURISM ÎN PARCUL NAȚIONAL PIATRA CRAIULUI ȘI CULOARUL
BRAN-RUCĂR**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

**Coordonator științific,
Prof. univ. dr. Nicolae CIANGĂ**

**Doctorand,
Cristina PĂTRAȘCU (căs. BOLOG)**

Cluj-Napoca, 2013

CUPRINS

CUPRINS

INTRODUCERE

CAP. I – PREAMBUL TEORETIC ȘI METODOLOGIC

I.1. DEFINIREA CONCEPTELOR FUNDAMENTALE

I.2. ARGUMENTAȚIA ȘI OBIECTIVELE STUDIULUI

I.3. SUPORTUL METODOLOGIC AL CERCETĂRII

I.4. FUNDAMENTAREA TEORETICĂ A SUSTENABILITĂȚII DEZVOLTĂRII PRIN TURISM

I.4.1. Dezvoltarea durabilă

I.4.1.1. Dezvoltarea durabilă în contextul teoriilor creșterii și dezvoltării

I.4.1.2. Conturarea și evoluția conceptului de dezvoltarea durabilă

I.4.1.3. Cadrul teoretic și conținutul dezvoltării durabile

I.4.2. Turismul în contextul dezvoltării durabile

I.4.2.1. Turismul în contextul sustenabilității

I.4.2.2. Aspectul environmental al turismului durabil

I.4.2.3. Aspectul social al turismului durabil

I.4.2.4. Aspectul economic al turismului durabil

1.4.3. Abordarea geografică a dezvoltării durabile prin turism

1.4.3.1. Dezvoltarea durabilă ca o nouă paradigmă în cercetarea geografică

1.4.3.2. Specificități ale abordării geografice a dezvoltării durabile prin turism

1.4.3.3. Turismul – fenomen spațial care legitimează studiul geografic

1.4.3.4. Deschiderea către alte discipline

I.5. CADRUL STRATEGIC ȘI LEGISLATIV PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ PRIN TURISM

I.5.1. Cadrul strategic și legislativ general al dezvoltării durabile

I.5.2. Aspecte juridice ale mediului și suportul legislativ și administrativ al parcurilor naționale din România

I.5.2.1. Protecția mediului și ariile protejate – suport al dezvoltării durabile prin turism

I.5.3. Cadrul general și legislativ al turismului rural din România

I.5.3.1. Aspecte evolutive și forme de organizare și gestionare în turismului rural din România

I.5.3.2. Cadrul legislativ al turismului rural din România și evaluarea acestuia

I.5.4. Principii ale dezvoltării durabile prin turism

I.6. ISTORICUL CERCETĂRIILOR ȘI STADIUL ACTUAL AL CUNOAȘTERII

I.6.1. Evoluția cercetărilor geografice asupra arealului Parcul Național Piatra Craiului – Culoarul Bran – Rucăr

I.6.2. Istoricul cercetărilor în domeniul dezvoltării durabile și turismului

I.6.3. Baza statistică utilizată

I.6.4. Integrarea studiului în cercetarea geografică

CAP. II – VALORIFICAREA TURISTICĂ A AREALULUI: PARCUL NAȚIONAL PIATRA CRAIULUI ȘI CULOARUL BRAN-RUCĂR

II.1. CONSIDERAȚII GENERALE ASUPRA AREALULUI DE STUDIU

II.1.1. Așezarea și limitele geografice

II.1.2. Individualitatea și complementaritatea arealului

II.2. CARACTERISTICILE GEOGRAFICO-TURISTICE

II.2.1. Principalele caracteristici fizico-geografice, fundament al susținerii Turismului

II.2.1.1. Rolul reliefului în individualizarea arealului

II.2.1.2. Aspectele turistice ale potențialului climatic

II.2.1.3. Calitatea și valorificarea turistică a resurselor hidrice

II.2.1.4. Potențialul biogeografic – punct forte al dezvoltării turistice durabile

II.2.1.5. Trăsăturile învelișului de soluri

II.2.1.6. Importanța ariilor naturale protejate

II.2.2. Premisele socio-istorice și economice ale individualizării arealului și reflectarea acestora în turism

II.2.2.1. Aspectele politico-istorice ale individualizării teritoriului

II.2.2.2. Contextul administrativ și socio-economic al dezvoltării turistice

II.2.2.3. Patromoniul turistic cultural-istoric și religios

II.2.2.4. Reperele identitare etnografice – fundament al valorificării turistice prin „păstrarea spiritului locului”

II.2.2.5. Manifestările cu caracter cultural-artistic și sportiv generatoare de fluxuri turistice orientate și coordonate

II.2.3. Amenajarea turistică și infrastructura de transport

II.2.3.1. Infrastructura de transport

II.2.3.2. Baza de primire turistică

II.2.3.3. Amenajarea teritoriului pentru activități turistice

II.2.4. Circulația și cererea turistică

II.2.5. Tipurile și formele de turism

II.2.5.1. Tipologia turistică generală

II.2.5.2. Tipologia turismului durabil și calea către eco-responsabilitate

II.2.6. Produsul turistic specific

II.2.6.1. Tour-operatorii și revânzătorii produselor turistice

II.2.6.2. Tipologia produselor turistice

II.2.6.1. Importanța ghidului de turism în crearea produsului turistic și însoțirea turiștilor

II.2.7. Regionarea turistică a arealului Parcul Național Piatra Craiului – Culoarul Bran-Rucăr

Cap. III – EVALUAREA CADRULUI DE DEZVOLTARE DURABILĂ PRIN TURISM ÎN AREALUL PARCUL NAȚIONAL PIATRA CRAIULUI ȘI CULOARUL BRAN-RUCĂR

III.1. DIFICULTĂȚILE ȘI PROBLEMELE GENERATE DE TURISM DIN PERSPECTIVA DEZVOLTĂRII DURABILE

III.1.1. Sezonalitatea marcată de perioade saturate

III.1.2. Extrasezonul și subexploatarea

III.1.3. Starea vremii ca factor de concentrare

III.1.4. Concentrarea în spațiu

III.1.5. Impactul problemelor de natură politică și economică

III.1.6. Dezinformarea

III.1.7. Nivelul tarifar al produsului turistic

III.1.8. Turismul individual versus turismul organizat

III.1.9. Calitatea mediului înconjurător

III.1.10. Adaptarea la tendințele din turism

III.2. ANALIZA SUSTENABILITĂȚII TURISTICE A AREALULUI DE STUDIU DIN PERSPECTIVA FACTORILOR FAVORIZANȚI AI TURISMULUI (CEI 5 "A")

III.2.1. Atractivitatea turistică a arealului

III.2.1.1. Evaluarea gradului de atractivitate al arealului

III.2.1.2. Considerații asupra reflectării în turism a peisajelor

III.2.2. Accesibilitatea arealului – generator al aglomerării sezoniere versus factor favorizant al turismului

III.2.3. Amenajarea turistică la limita între specific zonei și kitsch

III.2.4. Agrementul și animația turistică – puncte forte ale sustenabilității prin turism

III.2.5. Aspectul sau imaginea turistică creată și promovată

III.2.5.1. Ghidurile turistice, presa turistică și internetul

III.2.5.2. Necesitatea demarketing-ului

III.2.6. Analiza SWOT – fundament al strategiilor de dezvoltare turistică durabilă

III.3. ASPECTE CANTITATIVE ȘI CALITATIVE ALE TURISMULUI DURABIL

III.3.1. Aspecte teoretice și metodologice asupra indicatorilor de turism durabil

III.3.2. Selectarea și analiza tematică a indicatorilor de turism durabil

III.4. MANAGEMENTUL TURIȘTILOR

III.4.1. Managementul turiștilor în Parcul Național Piatra Craiului

III.4.2. Problema gestionării turismului cu reședințe secundare

III.4.3. Amprenta turistică – martor al durabilității sau nondurabilității unui teritoriu. Studiu de caz: comuna Moieciu

CAP. IV MODELE INTEGRATIVE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ PRIN TURISM ÎN PARCUL NAȚIONAL PIATRA CRAIULUI – CULOARUL BRAN – RUCĂR

IV.1. DEZVOLTAREA ECONOMICĂ DURABILĂ PRIN CREAREA CLUSTER-ULUI DE "TURISM VERDE" PARCUL NAȚIONAL PIATRA CRAIULUI – CULOARUL BRAN-RUCĂR

IV.1.1. Aspecte conceptuale și metodologice

IV.1.2. Inovația și avantajul competiției directe

IV.1.3. Factori favorizanți ai dezvoltării prin intermediul cluster-ului turistic

IV.2. SUSTENABILITATEA ENVIRONMENTALĂ CENTRATĂ PE STRATEGIA DE PROMOVARE TURISTICĂ A AREALULUI PARCUL NAȚIONAL PIATRA CRAIULUI – CULOARUL BRAN-RUCĂR CA DESTINAȚIE DE "TURISM VERDE"

IV.2.1. Formularea și demonstrarea ipotezei

IV.2.1.1. Profilul ecoturistului

IV.2.2. Scopul și obiectivele campaniei

IV.2.3. Distincția marketing comercial - marketing social în promovarea

Ecoturismului

IV.2.4. Segmentarea grupului țintă

IV.2.5. Stakeholderi – posibili parteneri ai campaniei

IV.2.6. Poziționarea campaniei

IV.2.7. Conceptul creative

IV.2.8. Alegerea canalelor de transmitere

IV.2.9. Planul implementării

IV.2.10. Evaluarea rezultatelor

IV.3. “PĂSTRAREA SPIRITULUI LOCULUI” – PILONUL SOCIAL AL DEZVOLTĂRII DURABILE PRIN TURISM

IV.3.1. Turismul bazat pe comunitate și promovarea coordonată a produselor

Locale

IV.3.2. Păstrarea secretelor “Crăieși” Carpaților

IV.3.2.1. Traseele turistice nemarcate

IV.3.2.2. Refugiile ascunse sau “tainițele” montane

IV.4. “CHEIA” VIABILITĂȚII TURISTICE: EDUCAȚIA PENTRU PROTECȚIA MEDIULUI INCONJURATOR ȘI PROGRAMELE DE CONȘTIENTIZARE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A TURISMULUI

IV.4.1. Educație și conștientizare pentru durabilitate

IV.4.2. Coduri etice, norme de conduită și modele de programe educative

IV.4.3. Activități eco-responsabile în Parcul Național Piatra Craiului

IV.4.4. Educația pentru un turism durabil prin mișcare – MPC și EcoMarathon

CONCLUZII

BIBLIOGRAFIE

ABREVIERI

LISTA FIGURI ȘI TABEELE

ANEXE

Cuvinte cheie: dezvoltare durabilă, ecoresponsabilitate turistică, turism verde, turism durabil, conștientizare, educație prin turism, geografia integrată a turismului

INTRODUCERE

Motto: "Cunoașterea noastră cu tendințe separatoare a pierdut aptitudinea de a cotextualiza informația și de a o integra în ansamblul care îi dă sens. Fragmentarea și compartimentarea cunoașterii în discipline non comunicante determină incapacitatea perceperii și conceperii problemelor fundamentale și globale. Reforma gândirii necesită o gândire de sprijin, care poate lega cunoștințele între ele, poate lega părțile de tot, totul de părți și care poate concepe realția globalului cu localul și cea a localului cu globalul. Modurile noastre de gândire trebuie să integreze un dute-vino constant între aceste niveluri."
(Edgar Morin, 2011)

Instrument de cunoaștere și autocunoaștere, turismul favorizează noi relații și schimburi interculturale, precum și educarea și promovarea valorilor. Prin forțele și fluxurile pe care le declanșează, conduce adeseori la degradarea peisajului și la poluare, la distrugerea tocmai a celui cadru pe care turistul îl caută în călătoriile sale și care, prin calitățile lui, generează turismul. Astăzi, s-au conturat o serie de teorii și indicatori ai turismului durabil sau responsabil, însă se remarcă lipsa unei reflexii de referință în jurul căreia să se articuleze călătoriile care se doresc a fi respectuoase cu mediul, cu teritoriile utilizate și cu populațiile locale, cu toate implicațiile pe care acestea le presupune. Consumatorul devine un actor extrem de important prin trezirea conștiinței individuale în urma acțiunilor concertate care pot transforma turistul indiferent într-un călător eco, responsabil de actele sale. Puterea de a recunoaște toată această complexitate ar reprezenta un prim pas în direcția turismului durabil. A înțelege că turismul este compus dintr-o serie de relaționări sistemice și interconținute ce constituie un lanț de elemente, iar fiecare dintre acestea trebuie să fie gândite în mod responsabil și fără superficialitate, constituie de asemenea un pas înainte.

Plecând de la înțelegerea tuturor acestor conotații, s-a născut ideea acestui studiu care poate părea ciudat prin alăturarea organică a celor două unități de relief, masivul Piatra Craiului și Culoarul montan Bran-Rucăr, însă care au o serie de semnificații comune și unitare în virtutea sustenabilității. Un element caracteristic pentru arealul Parcul Național Piatra Craiului – Culoarul Bran-Rucăr este faptul că se întinde pe suprafața a două județe, Brașov și Argeș, care în trecut au fost incluse în două regiuni istorice ale României suferind influențe diferite: Țara Românească și Transilvania. Din acest motiv este extrem de interesantă abordarea evolutivă în condiții geografice și de mediu asemănătoare. În ansamblu, atmosfera satelor risipite și izolate se integrează totalității și varietății elementelor naturale, creând acel cadru de "eliberare" necesar vacanței. Tot cauzele naturale stau și la baza dezvoltării turismului, căci în evoluția nivelului de trai un factor esențial a fost absența colectivizării în agricultură, fapt care a permis generarea de venituri, parte regăsindu-se în dezvoltarea actuală a infrastructurii determinând creșterea rapidă a turismului rural. Fragmentarea terenului, clima aspră și condițiile grele de viață au menținut obiceiurile și activitățile tradiționale de folosire a resurselor naturale și a terenurilor, toate coroborate formând osatura turismului rural de astăzi.

Sunt conturate ideile conform cărora turismul durabil respectă comunitățile locale și mediul înconjurător, însă ce se ascunde în spatele acestor afirmații și care sunt consecințele socioculturale implicate de întâlnirea dintre turist și gazdă? În ceea ce privește parcurile naționale este și mai firească interogarea asupra unei alternative de reducere a fluxurilor turistice în așa fel încât capacitatea de suport a acestora să nu fie depășită. Așadar, este justificat să ne întrebăm dacă și în ce formă turismul poate contribui la dezvoltarea durabilă și dacă abordarea geografică a turismului durabil este legitimă într-un asemenea demers.

Lucrarea are patru capitole care se succed logic între aspectele teoretice și aplicarea lor în teritoriu.

CAP. I – PREAMBUL TEORETIC ȘI METODOLOGIC

Primul capitol tratează aspectele teoretice, referindu-se la dezvoltare și durabilitate în sens larg, parcurgând evoluția conceptului de dezvoltare durabilă de la conturarea acestuia până în prezent. Contextualizarea turismului durabil, precum și exprimarea sa prin principalii piloni ai sustenabilității este tratată, alături de aspectele juridice, pe care le considerăm imperativ necesare în abordarea acestuia. Conturăm, de asemenea necesitatea abordării geografice a dezvoltării durabile în general și a turismului durabil, în particular. Insistența asupra acestor aspecte se datorează dorinței de a evidenția viziunea noastră în raport cu obiectul de studiu al geografiei turismului, precum și importanța abordării turismului durabil din perspectivă geografică. Considerăm astfel că turismul este un fenomen spațial în esență, acest fapt motivând și legitimând studiile geografice ca fiind nu doar necesare, ci fundamentale în analiza fenomenului turistic din perspectiva sustenabilității.

I.2. ARGUMENTAȚIA ȘI OBIECTIVELE STUDIULUI

Obiectivul pe care acest studiu și-l propune este redat prin următoarea formulare: *“Adaptarea și racordarea realității turistice din Culoarul Bran-Rucăr și din Parcul Național Piatra Craiului la tendințele globale de evoluție a turismului prin necesitatea regândirii și creării de modele integrative și funcționale fundamentate pe principiile dezvoltării durabile și pe modelele de sustenabilitate turistică din areale rurale și parcuri naționale similare”.*

IPOTEZE	OBIECTIVE
Prezența patrimoniului natural și antropoc insuficient sau ineficient valorificat	Valorificarea integrală și eficientă în sens durabil a potențialului natural și antropoc al Parcului Național Piatra Craiului și al Culoarului Bran-Rucăr
Necesitatea utilizării unor modele structurale și funcționale sustenabile	Promovarea modelelor durabile și potrivite arealului în plan structural și funcțional
Necesitatea evaluării gradului de durabilitate turistică a arealului	Promovarea evaluării integrative a dezvoltării durabile prin turism pe baza indicatorilor calitativi și cantitativi
Necesitatea depășirii abordărilor secvențiale și superficiale privind fenomenul turistic	Susținerea unei abordări integrate sustenabile a fenomenului turistic prin modele unitare de promovare și evoluție turistică

I.3. SUPTUL METODOLOGIC AL CERCETĂRII

Lucrarea prezentă se așează pe linia unui studiu de geografia turismului cu puternice influențe și abordări economice, filosofice, etnografice, antropologice, etc., caracterizând un studiu de dezvoltare durabilă, conturat de cinci principii fundamentale: sistemic, al spațialității, al istorismului, al cauzalității și al abordării integrate. Cadrul metodologic general se conturează în urma însumării: metodelor și modalităților, a tehnicilor și a mijloacelor de tratare a informațiilor (colectare, prelucrare și interpretare), cartografiere, modelizare.

I.4. FUNDAMENTAREA TEORETICĂ A SUSTENABILITĂȚII DEZVOLTĂRII PRIN TURISM

I.4.1. Dezvoltarea durabilă

I.4.1.1. Dezvoltarea durabilă în contextul teoriilor creșterii și dezvoltării

Conceptelor de creștere și progres economic li se reproșează orientarea lor predilectă spre latura cuantificabilă a fenomenelor și proceselor economice, lăsând deoparte aspectele calitative și schimbările structurale produse odată cu creșterea economică. Acesta este temeiul pentru care s-a făcut apel și s-a uzat consistent de un alt concept, cel de dezvoltare (Pohoață, 2011, p. 7).

Cât privește finalitatea ultimă a dezvoltării, toate punctele de vedere converg spre ideea forță că aceasta nu poate fi decât o “dezvoltare umană”, una care să aibă în vedere binele general al omului; al omului

de azi dar și de mâine. Pentru a teoretiza pe un asemenea subiect analiza economică a introdus în limbajul ei termenul de "durabilă" sau "sustenabilă" (Pohoată, 2011, p. 9).

Sintetizând, apariția și evoluția marilor curente și teorii ale dezvoltării societății relevă o interrelaționare complexă, analiza cronologică evidențiind atât o evoluție succesivă, cât și una simultană a principalelor curente și teorii ale dezvoltării: curentul centrat pe *sfera economicului*, văzută ca principiu și cauză primă în realizarea progresului societății, bazată pe mecanismul pieței și știința gestionării resurselor în scopul obținerii profitului, curentul centrat pe *sfera socialului*, percepută ca prim beneficiar al progresului și bazată pe utilizarea pârgurilor sociale în abordarea economicului, curentul încadrat la început în sfera *determinismului geografic* care apoi a transgresat într-un curent al *dezvoltării durabile*.

1.4.1.2. Conturarea și evoluția conceptului de dezvoltarea durabilă

Din perspectiva marilor curente de gândire a creșterii și dezvoltării, teoria dezvoltării durabile se conturează ca o sinteză a teoriilor actuale care pornește de la un pronunțat caracter ecologic ajungând la necesitatea armonizării priorităților de ordin economic cu cele de ordin social și de mediu, bazându-se pe identificarea și dezvoltarea viitoare și în condiții optime a vieții. Conceptul de dezvoltare durabilă nu implică limite absolute, ci limitări impuse de starea actuală a tehnologiei și organizării sociale asupra resurselor de mediu sau de capacitatea biosferei de a absorbi efectele activității umane.

Veritabila demarare a conștientizării ambientale s-a produs odată cu *Conferința de la Stockholm*, din 1972. De atunci însă, noțiunea de dezvoltare durabilă s-a distanțat progresiv de la o dimensiune materialistă ambientală *stricto sensu* pentru a se îndrepta spre o viziune mult mai globală:

- la început, în gestionarea "constrângerilor" mediului, s-a trecut prin trei stadii: era *curativă*: repararea efectelor distrugătoare ale activității umane, era *preventivă*: aplicarea unor legislații și reglementări pentru a acționa în avans, era *integrării ambientale*: activitatea poate fi ameliorată de către mediu, dar nu contracarată;
- apoi, s-a trecut la *conștientizarea dimensiunii planetare a mecanismelor de dezvoltare și a consecințelor lor*: planeta este "una" și nu nelimitată, resursele sale nu sunt inepuizabile.

1.4.1.3. Cadru teoretic și conținutul dezvoltării durabile

Dezvoltarea durabilă cuprinde o relație de incluziune între trei sfere: economicul nu are sens decât în raport cu omul, starea umană de bine nereducându-se la o simplă acumulare de bunuri și servicii; fiecare sferă trece prin celelalte două: economicul și umanul nu ar exista în timp fără natură ca suport, iar aceasta nu ar fi aceeași dacă omul, care nu îi este exterior, ci este rezultatul evoluției sale îndelungate, ar dispărea; prin definiție, toate elementele unui ansamblu inclus aparțin ansamblului celui mai mare care le înglobează, însă nu toate elementele acestuia aparțin celorlalte; altfel spus, elementele sferei economice aparțin biosferei și se supun legilor ei, dar nu toate elementele biosferei aparțin economiei și nu se pliază pe regulile acesteia (după Passet, 1996).

1.4.2. Turismul în contextul dezvoltării durabile

1.4.2.1. Turismul în contextul sustenabilității

Deși în urmă cu câțiva ani criza economică mondială determina temeri și în industria turistică, numărul turiștilor în lume a trecut pentru prima dată, în 2012, de 1 miliard, în creștere cu 4 % într-un an, în pofida unui context generalizat de "instabilitate economică" (OMT, 29.01.2013). Pentru 2013, OMT anunță o tendință în creștere care ar urma să se mențină "*într-un ritm ușor mai modest*", cu sosiri de turiști în progresie de la "3 % la 4 %" (Taleb Rifai, secretarul general al OMT, 29.01.2013).

Printre principalele tendințe de evoluție calitativă a turismului se pot cita: o segmentare crescută a pieței; dezvoltarea a noi forme de turism legate, în special de natură, de viața sălbatică, de zonele rurale și de

cultură; introducerea de noi programe. Motivațiile și comportamentele consumatorilor se caracterizează din ce în ce mai mult printr-o alegere mai selectivă a destinațiilor, o grijă crescută a experienței turistice și a calității sale și printr-un mai mare interes pentru mediu, cultura tradițională și populația locală.

Conștientizarea de către OMT a asocierii turismului cu un demers orientat spre dezvoltarea durabilă a spațiilor exploatate începe în anii '90, iar astăzi este formalizată, existând, chiar în cadrul OMT un departament de dezvoltare durabilă care a configurat și instituit indicatorii prin care se supraveghează implicațiile ecologice și socio-culturale ale turismului asupra destinațiilor. OMT e elaborat și un ghid (Indicators of Sustainable Development for Tourism Destination – A Guidebook, www.world-tourism.org) care descrie peste patruzeci de probleme recenzate care decurg din utilizarea turistică a unui loc: gestiunea resurselor naturale, satisfacția reciprocă a autohtonilor și a vizitatorilor, păstrarea patrimoniilor, sezonabilitate, etc.

Turismul durabil constă, așadar, în facilitarea dialogului, dezbaterii, confruntării între diverși actori, pentru a valoriza ansamblul bogățiilor existente și pentru a promova proiectele turistice răspunzând provocărilor colective de dezvoltare a teritoriului. Din punctul de vedere al eficacității, obiectivul durabilității constă în practici turistice mulate pe provocările locale.

Turismul durabil decurge din dezvoltare durabilă, exprimă nevoia de conciliere între creșterea teritorială, dezvoltarea umană, conservarea resurselor, armonizarea cererii clienților cu dezvoltarea teritoriilor.

1.4.2.2. Aspectul environmental al turismului durabil

1.4.2.3. Aspectul social al turismului durabil

1.4.2.4. Aspectul economic al turismului durabil

Cele trei criterii de evaluare a dezvoltării durabile se referă la următoarele trei domenii: *social* (dezvoltarea durabilă participă la ameliorarea traiului și la împlinirea personală a individului, la reducerea inegalităților sociale și la valorificarea specificităților culturale și istorice ale diferitelor grupuri sociale), *mediu înconjurător* (dezvoltarea durabilă duce în mod necesar la păstrarea și conservarea patrimoniului natural al planetei) și *economic* (creșterea economică nu trebuie stopată, ci continuată, însă cu o viziune pe termen lung). Unii teoreticieni ai dezvoltării durabile au scos în evidență și caracterul etic al acesteia, care aduce o dimensiune moralistă discutabilă.

Între spațiile emițătoare și receptoare de turism, între operatorii și consumatorii de turism se nasc impacte profunde care ridică retorice interogări: *ce trebuie făcut pentru ca turistul să nu distrugă ceea ce vine să caute, calmul, autenticul, natura, frumusețea? cum poate fi domesticit acest fenomen ce nu poate fi constrâns?*

În încercarea de a oferi un răspuns, cea mai mare parte a studiilor converg către trei direcții principale (după Lanquar, 1985): incidențele socio-culturale ale practicii turistice depind de prezența a numeroase persoane, de modalitățile de contact și de durata contactelor între diverșii actori ai fenomenului turistic, incidențele practicii turistice sunt puternic legate de valorile și de modelele culturale și sociale ale populațiilor în contact (astfel, transmiterea modelelor de comportament occidental dezvoltate antrenează efecte complet diferite într-o societate agrară, montană sau industrială), iar incidențele practicii turistice variază în funcție de permeabilitatea care diferă, la rândul ei, în funcție de populație, dar și în funcție de dezvoltarea activității turistice în mediul respectiv.

1.4.3. Abordarea geografică a dezvoltării durabile prin turism

1.4.3.1. Dezvoltarea durabilă ca o nouă paradigmă în cercetarea geografică

Din punctul de vedere al abordării, în cadrul acestei paradigme se disting cel puțin două opinii: curentul *tehnocentric* sau *ușor ecologic* și curentul *ecocentric* sau *puternic ecologic*. În *abordarea tehnocratică*, accentul cade pe umanitate, îmbunătățirea standardelor de locuire și a calității vieții, dezvoltarea

și diversificarea economică, inclusiv a turismului. Această viziune nu implică schimbări radical în economia curentă și sistemele politice ci doar la nivel tehnologic prin îmbunătățirea sistemelor industrial și energetic pentru reducerea poluării la care se adaugă schimbarea procedurilor de management al resurselor, precum utilizarea mecanismelor de piață pentru regularizarea problemelor induse de om. *Abordarea ecocentristă* pornește de la premise că Pământul este mai important decât ideile despre progresele societății și creșterea economică rapidă. Această opinie este mai radicală și reclamă schimbări masive în structurile economice și politice, evidențind o abordare la scară mică și o focalizare mai puternică pe la nivel local. Evident că pentru țările dezvoltate economic, abordarea ecocentrică este relativ defavorizantă fiindcă presupune reducerea consumului (Willis, 2005, p.175-177).

1.4.3.2. Specificități ale abordării geografice a dezvoltării durabile prin turism

Apariția de dezvoltării durabile a contribuit, la reînnoirea obiectelor de studiu: de exemplu, turismul durabil sau agricultura durabilă, mobilitatea și transport, orașul, litoralul și munții.

Cum ar putea fi înțelese efectele unei acțiuni locale la nivel regional sau chiar planetar? Cum pot fi înțelese semnificațiile unei decizii sau ale unui fenomen planetar la scări inferioare? În acest dublu sens care leagă localul, adică spațiul cel mai familiar, de planetar, aportul geografiei, fondat pe raționamentul multiscalar, este esențial pentru înțelegerea dezvoltării durabile.

De asemenea, importante aspecte geografice și ambientale axate de studiul dezechilibrelor și fragilizării anumitor componente în cadrul sistemelor geografice, determină înțelegerea și posibilitatea utilizării diverselor strategii teritorial-funcționale pentru a nu depăși linia fină de demarcație între durabil și ireversibil, pe baza principiilor fundamentale geografice (al spațialității, al cauzalității, al repartiției spațiale și temporale, dar, mai ales, al integrării geografice).

1.4.3.3. Turismul – fenomen spațial care legitimează studiul geografic

Studiile turistice fac apel astăzi la interdisciplinaritate și chiar transdisciplinaritate, fiind fără îndoială necesară o trecere în revistă și o analiză asupra fundamentelor și actualității geografiei turismului. Este ea specifică? Se distinge prin concepte și metode? Este definită abordarea geografică a turismului prin noțiuni ca timp, spațiu, teritoriu? Sunt încă lizibile specificitățile care au definit abordarea disciplinară în turism? Sau studiile de turism funcționează ca un teren de cercetare sincretic bazat pe abordări disciplinare contribuind la estomparea specificităților metodologice geografice, sociologice, antropologice etc.?

Așa cum preocupările diversilor cercetători din domenii ca antropologia, etnografia, sociologia tratează aspect geografice legate de călător, tot astfel lucrările geografice diseminează în alte câmpuri de cercetare (de exp., ciclul de viață al unei destinații descrise de Butler în 1980). "Această fertilizare încrucișată a studiilor asupra turismului, deschizând calea către interdisciplinaritatea care se construiește în mod progresiv, nu trebuie uitată atunci când subliniem caracterul necesar, dar artificial al acestei tentative de izolare a ceea ce ar constitui geografia turismului" (Maria Gravari-Barbas, Jacquot, 2011, p. 233). Turismul este de fapt un câmp de studiu marcat de o interdisciplinaritate intrinsecă, fapt demonstrat de multitudinea și diversitatea autorilor de studii turistice. Așadar, considerăm că geografia, prin noțiunile, conceptele și metodele sale contribuie la înțelegerea turismului ca fenomen spațial, la diferite scări. Însă, în același timp, credem că geografia turismului nu este doar un subdomeniu component al geografiei în sens strict, ci se poate situa, la momentul actual într-o poziție epistemologică care îi conferă, prin prisma transdisciplinarității turismului, instaurarea unui dialog fecund cu alte științe, îndeosebi sociale.

1.4.3.4. Deschiderea către alte discipline

Pornind chiar de la denumirea prezentei cercetări „Studiu geografic de dezvoltare durabilă prin turism în Parcul Național Piatra Craiului și Culoarul Bran-Rucăr” remarcăm faptul că, la nivel epistemologic, aceasta

reclamă o cercetare inter- și pluridisciplinară, solicitată de „*nevoia stringentă de punți între diferitele discipline*” (Nicolescu, 1999).

În acest context, studierea obiectului geografic se realizează, în primul rând, prin intermediul mai multor discipline deodată. *”Obiectul va ieși astfel mai îmbogățit în urma încrucișării mai multor discipline. Cunoașterea obiectului obținută în cadrul propriei discipline de studiu este adâncită de un aport pluridisciplinar fecund. Cercetarea pluridisciplinară aduce un plus disciplinei în cauză, dar acest “plus” se află în slujba exclusivă a disciplinei respective. Cu alte cuvinte, demersul pluridisciplinar se revarsă peste limitele disciplinelor dar finalitatea sa rămâne înscrisă în cadrul cercetării disciplinare.”* (Nicolescu, 1999)

I.5. CADRUL STRATEGIC ȘI LEGISLATIV PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ PRIN TURISM

I.5.1. Cadrul strategic și legislativ general al dezvoltării durabile

La nivel european, dezvoltarea durabilă a devenit un obiectiv public al UE începând din anul 1997, prin includerea sa în Tratatul de la Maastricht. În anul 2001, Consiliul European de la Goteborg a adoptat Strategia de dezvoltare durabilă a Uniunii Europene, căreia i-a fost adăugată o dimensiune externă, la Barcelona, în anul 2002. În anul 2005, Comisia Europeană demarat un proces de revizuire a Strategiei, publicând o evaluarea critică a progrselor înregistrate după 2001.

La nivel național, cel mai amplu document strategic este *Strategia pentru dezvoltarea durabilă a României, orizonturi 2013-2020-2030*, elaborată în colaborare de către Guvernul României prin Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile (MMDD) și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), prin Centrul pentru Dezvoltare Durabilă, aprobat prin H.G. nr. 1216/04.10.2007.

În principiu, cele trei orizonturi se referă la:

- orizontul 2013: încorporarea organic a principiilor și practicilor dezvoltării durabile în conformitate cu exigențele Uniunii Europene, în ansamblul programelor și politicilor publice ale României;
- orizontul 2020: atingerea nivelului mediu actual (cu referire la nivelul anului 2006) al UE27, potrivit indicatorilor de bază ai dezvoltării durabile;
- orizontul 2030: apropierea semnificativă a României de nivelul mediu din acel an al țărilor membre ale Uniunii Europene din punctul de vedere al indicatorilor dezvoltării durabile.

I.5.2. Aspecte juridice ale mediului și suportul legislativ și administrativ al parcurilor naționale din România

Sursele de drept internațional al mediului sunt:

- *regulile convenționale*: tratate bilaterale sau multilaterale cu forță geografică variabilă (mondiale, regionale, continentale sau bilaterale); este vorba de tratate-cadru, completate prin acorduri specifice; aceste tratate instituie câteodată un organ executiv (secretariat) pentru a le administra sau supraveghea execuția;
- *cutuma internațională* care nu este specifică mediului, acesta fiind un domeniu mult prea recent și *jurisprudența internațională*;
- *principiile generale de drept*, clasice sau noi (partajul echitabil al resurselor naturale, ideea de patrimoniu comun al umanității, principiul prevenției) care nu au efect direct de regulă juridică, ci trebuie concretizate prin norme concrete adoptate de instituțiile competente; acestea joacă un rol de orientare și interpretare.

O altă sursă ar fi *actele obligatorii ale organizațiilor internaționale* care leagă statele participante (OCDE, CEE, Uniunea Benelux).

Declarațiile de principiu și alte rezoluții neobligatorii (asistăm la o dezvoltare considerabilă a *soft law*-ului environmental: *Declarația de la Stockholm, Declarația de la Rio*) sunt texte lipsite de putere juridică și pot preceda texte constrângătoare pentru care “pregătesc terenul”; reprezintă ghiduri pentru elaborarea de noi reguli convenționale sau instrumente care le permit interpretarea.

Începuturile conservării biodiversității în sensul de azi al cuvântului își au originea la sfârșitul secolului al XIX-lea, când necesitatea păstrării unor peisaje neinfluențate de om este simțită de personalități din curentul propeisagistic, precum: botanistul D. Grecescu, pictorul N. Grigorescu și balneologul I. Bernath. În anul 1920, se pun bazele primei asociații care se implică în problemele de ocrotire a naturii, numită *Hanul Drumeților*, devenind pe parcurs Societatea pentru Turism și pentru Protecția Naturii. O acțiune importantă a fost și crearea Comisiei Monumentelor pentru Natură, având ca scop inventarierea monumentelor naturii și selectarea acelor care trebuie păstrate pentru posteritate.

La baza cadrului legislativ actual se regăsesc o serie de acte normative care reglementează existența, organizarea și funcționarea ariilor naturale protejate din România.

1.5.2.1. Protecția mediului și ariile protejate – suport al dezvoltării durabile prin turism

Turismul durabil își atinge scopurile printr-o varietate de metode, acestea incluzând: partenerii din sectorul public și privat, implicarea mass-mediei, educația publică, cursurile de pregătire pentru lucrătorii implicați în turism, elaborarea politicilor de planificare, marketingul și demarketingul, elaborarea de regulamente și renunțarea la regulamente când este nevoie, găsirea unui sistem de stimulare a ideilor noi de către sectorul public și alte sectoare, iar toate acestea trebuie integrate unei strategii de turism durabil.

Astfel, pentru arealul de studiu, remarcăm realizarea, încă din anul 2003, a *Strategiei de Turism Durabil în Parcul Național Piatra Craiului*. Această lucrare este prima strategie de turism durabil din țara noastră, fiind și prima strategie din seria de celor de turism pentru arii protejate din România, urmând a fi dezvoltate sub umbrela proiectului *Conservării Biodiversității în România*, finanțat de Banca Mondială, guvernul României și Regia Națională a Pădurilor.

1.5.3. Cadrul general și legislativ al turismul rural din România

Turismul rural este definit ca "o categorie aparte de turism, cu un caracter complex, având, în general, anumite caracteristici: ofertă de servicii variate la prețuri relativ scăzute, grad ridicat de adaptabilitate a serviciilor la cerințele pieței turistice, varietate și dispersie ridicată în teritoriu a resurselor turistice primare și secundare care alcătuiesc oferta de profil, concentrată îndeosebi în zona montană" (Benedek, Dezsi, 2006, p. 40).

O componentă importantă sub aspect sustenabil a turismului din mediul rural, corespunzătoare dorinței unei anumite categorii de turiști care doresc să retrăiască sau să simtă viața de la țară, este *agroturismul*. În România, agroturismul constituie o șansă pentru gospodăria rurală, căreia, în general, îi este caracteristica economia de subzistență. Iar dacă avem în vedere faptul că în perioada actuală se manifestă o tendință crescândă a clientelei europene pentru o astfel de formă de turism, rezultă încă o motivație pentru practicarea agroturismului (Cristina, Pătrașcu, 2005, p. 313-317).

Abordarea turismului rural din perspective durabilității evidențiază următoarele aspecte:

TURISM RURAL DURABIL	TURISM RURAL NEDURABIL
dezvoltarea inițiativei locale	intervențiile masive străine arealului
valorificarea resursei umane locale	utilizarea resursei umane sezoniere
conservarea patrimoniului antropic material	nerespectarea specificității arhitecturale
diversificarea activităților economice	orientarea unidirecțională spre turism a activităților
valorificare turistică a ocupațiilor și a produselor tradiționale și prin activități turistice	îndepărtarea de tradiții / orientarea spre un turism neautentic
Păstrarea caracterului tradițional al diverselor manifestări cultural-artistice	Nerespectarea caracterului tradițional al manifestărilor cultural-artistice (<i>vulgarizare, manelizare, kitsch</i>)

activitățile agrementale și animația turistică specifică mediului rural	activități bazate pe aspectul static (cazare, masă)
obținerea de venit pentru comunitățile locale	pierderi generate de supradimensionarea capacităților de cazare/restaurație/agreement

1.5.3.1. Aspecte evolutive și forme de organizare și gestionare în turismului rural din România

Turismul rural se practică în România din începând cu primele decenii ale secolului al XX-lea, însă comportă un caracter sporadic și neoficial prin cazarea la locuitori a vizitatorilor ocazionali ai unor așezări rurale. Contextul socio-economic și politic post-decembrist a permis crearea premiselor relansării turismului rural, apărând astfel primele inițiative concrete de promovare a acestui fenomen, atât la nivel organizatoric, cât și legislativ. Astfel, primele activități private cu caracter turistic rural s-au constituit chiar în localitățile de pe Culoarul Bran-Rucăr, Rucăr, Moieciu, Bran, Fundata, Șirnea, nu întâmplător, ci având drept imbold tradiția deja existentă și conturând un areal de prim rang, extrem de dezvoltat la nivelul cererii și ofertei turistice.

1.5.3.2. Cadrul legislativ al turismului rural din România și evaluarea acestuia

Activitățile specifice turismului rural sunt reglementate printr-un set de legi cu caracter general (activitatea turistică în general) sau specific (activitatea rurală). Prevederile reglementează autorizarea, avizarea și omologarea structurilor și activităților turistice, gestiunea financiară, evidența circulației turistice, precum și alte aspecte.

Recenta modificare legislativă (Ordinul 65/10.06.2013 pentru aprobarea normelor metodologice privind eliberarea certificatelor de clasificare a structurilor de primire turistice cu funcțiuni de cazare și alimentație publică, a licențelor și brevetelor de turism) cuprinde *una dintre cele mai importante modificări în domeniul clasificărilor: anularea autoclasificării, având drept scop reducerea disparităților din declarațiile pe proprie răspundere de până acum. De asemenea sunt numeroase și modificări care țin de îmbunătățirea calitativă a serviciilor turistice.*

1.5.4. Principii ale dezvoltării durabile prin turism

Dezvoltarea durabilă are la bază patru puncte de sprijin: echitatea socială, eficacitatea economică, ameliorarea mediului, democratizarea modalităților de decizie (participare-concertare) concretizate în principiile dezvoltării durabile: *solidaritatea* (spațială, temporală), *participarea* (parteneriat, informare, participarea cetățenilor și democrațiilor locale), *principiul precauției* (integrarea incertitudinii științifice în orice proiect).

Momentul cel mai important în promovarea turismului durabil l-a reprezentat *Conferința mondială a turismului durabil* de la Lanzarote prin elaborarea *Chartei turismului durabil*.

1.6. ISTORICUL CERCETĂRILOR ȘI STADIUL ACTUAL AL CUNOAȘTERII

1.6.1. Evoluția cercetărilor geografice asupra arealului Parcul Național Piatra Craiului – Culoarul Bran – Rucăr

1.6.2. Istoricul cercetărilor în domeniul dezvoltării durabile și turismului

Eforturile depuse pentru cunoașterea științifică a acestui areal, cuprinzând două structuri geografice distincte, dar complementare și perfect integrabile unui studiu comun, au început cu peste 250 de ani în urmă, cu aplecare îndeosebi spre aspectele fizico-geografice și biogeografice, iar mai recent, turistice.

De asemenea documentele strategice la nivel național, regional și local, precum și cele de geografie turismului sau aparținând de alte științe.

1.6.3. Baza statistică utilizată

Cercetarea cantitativă și calitativă asupra dezvoltării durabile prin turism a unui areal antrenează realizarea și utilizarea unei baze statistice complexe constituite din succesiuni multiple de date specifice, sistematizate pe domenii și subcategorii ale acestora.

1.6.4. Integrarea studiului în cercetarea geografică

Studiul geografic de dezvoltare prin turism se definește astfel pe linia unui studiu de geografia turismului care însă își lărgeste perspectivele introducând o structură novatoare și integratoare. Se urmărește demersul clasic (are drept obiect o entitate geografică turistică cu o ridicată complexitate teritorială, evolutivă și funcțională, utilizează arsenalul geografico-turistic de tehnici, mijloace și metode, se direcționează spre caracterizarea fenomenului turistic actual determinând direcții și perspective de abordare), însă acesta este dublat de propunerea unei noi viziuni de abordare în cercetarea geografiei turismului, cea multidimensională, prin care perspectiva geografică este integrată într-o perspectivă mai cuprinzătoare cu tente filosofice și spre transdisciplinaritate, economice, environmentale, antropo-sociologice.

Astfel, lucrarea *“Studiu geografic de dezvoltare durabilă prin turism în Parcul Național Piatra Craiului și Culoarul Bran-Rucăr”* s-ar putea cala pe direcția *geografiei integrate a turismului*, fiind în egală măsură o teoretizare a cercetării specifice geografiei turismului în arealele rurale și protejate, o analiză sistematică și complexă a sustenabilității dezvoltării prin turism, dar și o încercare de cadrare pe modele de evoluție în accord cu principiile general valabile în turism și dezvoltare, în general. Deschizând o perspectivă mai largă de abordare, studiul poate fi utilizat ca model pentru alte cercetări din sfera geografiei turismului.

CAP. II – VALORIFICAREA TURISTICĂ A AREALULUI: PARCUL NAȚIONAL PIATRA CRAIULUI ȘI CULOARUL BRAN-RUCĂR

Cel de-al doilea capitol se concretizează într-un studiu clasic de geografia turismului, care dorește să evidențieze situația actuală a turismului în arealul Parcul Național Piatra Craiului – Culoarul Bran-Rucăr. În același timp, tot aici încercăm a surprinde individualitatea și complementaritatea geografică și turistică a arealului, motivând alegerea sa ca subiect de studiu. Încă de la început, delimitarea arealului a fost supusă unui îndelung proces presărat cu dificultăți deoarece bibliografia este, ea însăși, extrem de bogată în abordarea delimitării geografice a arealului, îndeosebi în ceea ce privește culoarul depresionar Bran-Rucăr. În final, dificultățile au fost surmontate tocmai prin aspectul sus-menționat și anume complementaritatea geografică, precum și pe baza considerării aspectelor turistice ca fiind definitorii în conturarea unui areal pe cât de divers, pe atât de unitar, în vederea dezvoltării durabile prin turism. Deși analiza este încadrată în linia clasice de abordare, dorim să remarcăm tratarea cu precădere a aspectelor care determină linia sustenabilității turistice a arealului și anume biogeografia de excepție, cu insistență asupra unicității bio-peisagistice a Masivului Piatra Craiului, precum și accentuarea aspectelor care țin de “spiritul locului” nu doar în arealul antropizat al culoarului depresionar Bran-Rucăr, ci și în Parcul Național Piatra Craiului. Tipologia turistică este particularizată arealului și potrivită unei matrici care definește, în final, rolul esențial al turiștilor în modelarea jucătorilor de pe piața turistică locală.

II.1. CONSIDERAȚII GENERALE ASUPRA AREALULUI DE STUDIU

II.1.1. Așezarea și limitele geografice

Teritoriul studiat, Parcul Național Piatra Craiului și Culoarul Bran-Rucăr, face parte din complexul montan Bucegi, subunitate a Carpaților Meridionali, alături de masivele Bucegi și Leaota, precum și de Valea Prahovei. *“Cele două culoare, cu caracter depresionar, le înglobăm în aceeași unitate datorită genezei lor, reflectate în trăsăturile de peisaj și funcționalitățile lor teritoriale.”* (Valeria Velcea, 1982)

Unul dintre cele mai dificile demersuri ale prezentului studiu a constat în delimitarea arealului supus cercetării. După o serie de analize cartografice, rezultate din suprapunerea diverselor hărți (fizico-geografică,

geomorfologică, biogeografică, a unităților teritorial-administrative, a utilizării terenurilor, ale parcurilor Piatra Craiului și Bucegi, precum și a diverselor hărți turistice) și a consultării bibliografice a delimitărilor unității montane și de culoar, s-a concretizat stabilirea limitelor arealului studiat, determinată de conștientizarea importanței pentru prezentul studiu a funcționalității turistice și a posibilității interpretării rezultatelor statisticilor turistice (obținute pe unități administrativ-teritoriale).

Sub raport administrativ, teritoriul analizat se încadrează în județele Brașov și Argeș. Astfel comuna Bran cu localitățile Bran, Predeluț, Sohodol, Poarta, Șimon, comuna Moieciu cu localitățile Moieciu de Jos, Cheia, Moieciu de Sus, Măgura și Peștera și Comuna Fundata cu localitățile Fundata, Fundățica și Șirnea aparțin județului Brașov, iar așezările care aparțin de comuna Dâmbovicioara (Podu Dâmboviței și Dâmbovicioara) și Rucăr aparținând județului Argeș.

Acest areal cu caracter montan reprezintă, prin particularitățile sale complexe, cu valoare de unicat, o regiune de complementaritate geografică, atât față de unitățile montane limitrofe, cât și față de ținutul subcarpatic din sud și Depresiunea Brașov din nord.

II.1.2. Individualitatea și complementaritatea arealului

Din punct de vedere genetic, Munții Piatra Craiului foarte strâns legați de culoarul depresionar sau montan Bran-Rucăr. Astfel, Munții Piatra Craiului reprezintă flancul redresat al unui sinclinal suspendat, cel vestic, mai înalt decât cel estic.

Intercondiționarea factorilor geo-ecologici (rocă, relief, climă, apă, vegetație, soluri) și-a avut specificul său, generând un geosistem aparte, cu caracter de unicat. Masivul sintetizează o gamă de trăsături morfogenetice, care, reprezintă, de fapt, superlative geologice, geografice, speologice și biogeografice. Rezultanta asocierii lor, precizează, în esență, *unicitatea geosistemului Piatra Craiului*.

Cea de-a doua componentă a arealului, unitatea de culoar este una dintre cele mai importante inflexiuni carpatice; ea este foarte bine definită (Valeria Velcea, 1987) ca reprezentând un compartiment mai coborât între masivele Piatra Craiului, Bucegi, Leaota și Iezer, cu mături, culmi prelungi și curmături ce depășesc frecvent 1100 m, dar cu văi adânc încrustate în zonă, cu bazine până la baza muntelui, cu așezări pastorale tipice, dar și cu unele activități industriale (lemn și hidroenergie) sau din sectorul serviciilor (turism).

Arealul culoarului a fost numit diferit de geografi: "*platforma pliocenă*" (Em. Martonne, 1907), "*platforma Branului*" (N. Orghidan, 1936, A. Bârsan, 1972), "*ulucul Branului*" (M. Constantinescu, 1942), "*culoarul Branului*" (V. Mihăilescu, 1963), "*Culoarul depresionar Bran-Rucăr-Dragoslavele*" (Valeria Velcea, 1982).

II.2. CARACTERISTICILE GEOGRAFICO-TURISTICE

II.2.1. Principalele caracteristici fizico-geografice, fundament al susținerii turismului

II.2.1.1. Rolul reliefului în individualizarea arealului

Înfățișarea actuală a reliefului (fig. 1) constituie rezultatul unei îndelungate evoluții, majoritatea cercetărilor evidențiind faptul că acest spațiu s-a individualizat în mezozoic (la sfârșitul cretacului), în urma mișcărilor de cutare, prin care s-au înălțat sinclinalele Bucegi, Piatra Craiului și anticlinalul Leaota.

În ceea ce privește masivul muntos al Pietrei Craiului, acesta este constituit în esență din conglomerate și calcare mezozoice, care repauzează peste fundamentul cristalin al Seriei de Leaota, în sud și al Seriei de Cumpăna în nord (Ileana Popescu, 1967, citată în *Documentația de confirmare a rezervației întocmită de Administrația Parcului Național Piatra Craiului, 1999*).

Așadar, în perimetrul Pietrei Craiului se remarcă două tipuri principale de roci mezozoice, conglomerate și calcare, care împreună ocupă 96,2% din suprafața masivului.

Vis-a-vis de fundamentul culoarului Bran-Rucăr, menționăm coăaesta este alcătuit din formațiuni petrografice dure, cristaline, asemănătoare celor din Munții Făgăraș și Leaota.

Toate aceste particularități sunt reflectate în numeroase forme de relief cu o morfologie aparte, impusă în special de structură, dar și de acțiunea factorilor modelatori, respectiv a proceselor periglaciare și carstice. Interesul științific, la care se adugă, bineînțeles, pitorescul lor, fac ca ele să se remarce ca forme singulare în relieful Carpaților, devenind ca atare monumente ale naturii, aflate sub protecție: Padina Închisă – Orga Mare, Acul Crăpăturii, Turnurile Dianeii, Țimbalu Mare, Degetul lui Călineț, Căldarea Ocolită, Horjul Mare sau Marele Grohotiș.

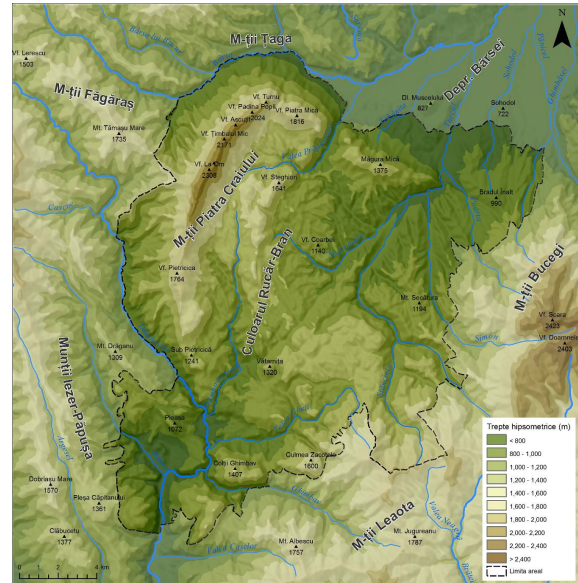

Fig. 1. Trepte hipsometrice

II.2.1.2. Aspectele turistice ale potențialul climatic

Prin particularitățile parametrilor climatici (fig. 2), diferențiați prin relief și expoziția versanților, în culoarul Bran-Rucăr au fost identificate (Elena Teodoreanu, 1980) cinci topoclimate: topoclimatul Platformei Fundata, topoclimatul pantelor sudice, topoclimatul pantelor nordice, topoclimatul versanților estici, topoclimatul versanților vestici. Pentru conturarea topoclimatelor pe întreg arealul de studiu, la acestea se adaugă topoclimatele Pietrei Craiului, marcate de procese diferite (particularitățile reliefului, altitudinea în special, expoziții față de circulația dominantă a maselor de aer, trăsături litologice și structurale) care explică și diversitatea climatică, se disting șase topoclimate: topoclimatul versantului vestic – nord-vestic, topoclimatul versantului estic superior calcaros, topoclimatul versantului estic calcaros împădurit, topoclimatul pajștilor de pe versantul estic, topoclimatul versantului nordic și topoclimatul cheilor.

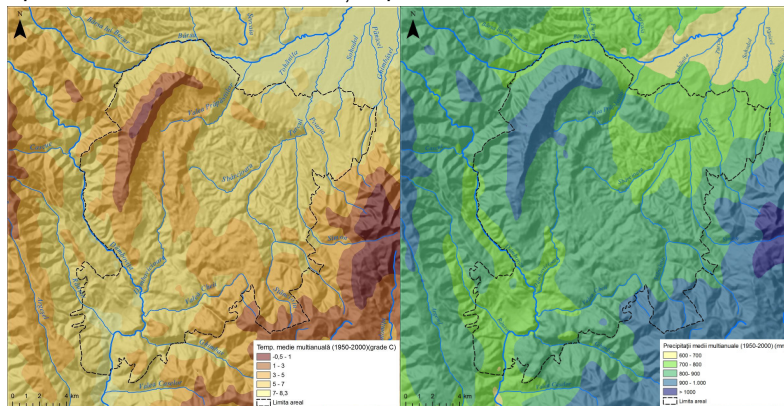

Fig. 2. Temperatura (stânga) și precipitațiile (dreapta) medii multianuale

II.2.1.3. Calitatea și valorificarea turistică a resurselor hidrice

Arealul Parcul Național Piatra Craiului și Culoarul Bran-Rucăr este tributar al trei bazine hidrografice (fig.3): al Dâmboviței, al Turcului și al Bârsei. Apele curgătoare sunt reprezentate de Râul Dâmbovița, care

drenează partea centrală și sudică a cluloarului, de Râul Turcului care se scurge într-o direcție opusă spre Depresiunea Brașov și de Râul Bârșa, situat în partea Vestică a arealului, dincolo de masivul Piatra Craiului. Aceste râuri aparțin de sisteme hidrografice diferite, Dâmbovița sistemului Argeș, iar Valea Turcului și Valea Bârsei sistemului Olt.

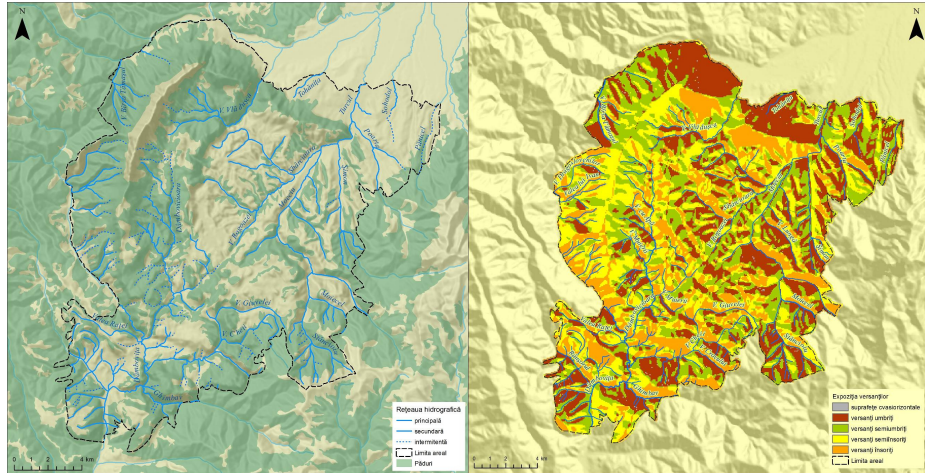

Fig. 3. Rețeaua hidrografică (stânga) și expoziția versanților (dreapta)

Datorită expoziției vestice și estice (fig.3) a celor doi versanți ai Pietrei Craiului (ce implică o deversificare climatică, astfel încât versantul vestic este expus vânturilor, având un grad de ariditate mai mare, în timp ce pe cel estic se acumulează o cantitate mai mare de zapadă), pe versantul vestic predomină văi intermitente, în vreme ce pe versantul estic rețeaua hidrografică este abundentă.

Acest fapt explică și carstul mai evoluat din Prăpăștiile Zărneștilor și din Valea Dâmbovicioarei

II.2.1.4. Potențialul biogeografic – punct forte al dezvoltării turistice durabile

Prin poziția geografică și structura geologică, masivul Piatra Craiului constituie un nod genetic pentru formarea speciilor endemice, caracteristice Carpaților în general și celor Meridionali, în special. În masivul Piatra Craiului sunt cunoscute 1678 de specii vegetale. Ceea ce acordă Pietrei Craiului o deosebită valoare fitogeografică este faptul că adăpostește unul dintre cele mai interesante elemente strict endemice din Europa și anume *Dianthus callizonus* (Garofița Pietrei Craiului), decretată monument al naturii și devenită simbol al PNPC.

Vegetația forestieră ocupă primul loc între ecosistemele arealului, răspândită îndeosebi în zona înaltă montană și în cea de la de la Giuvala – Fundata. În ultimii douăzeci de ani, se remarcă o reducere îngrijorătoare a arealului pădurilor (fig. 4), precum și o serie de tăieri "la ras", cu toate implicațiile care decurg din aceasta, situația enunțată fiind confirmată și de prelucrarea cartografică. Trebuie menționat că în Masivul Piatra Craiului încă mai există păduri virgine, adică ultimele zone de pe glob în care natura supraviețuiește în forma sa pură.

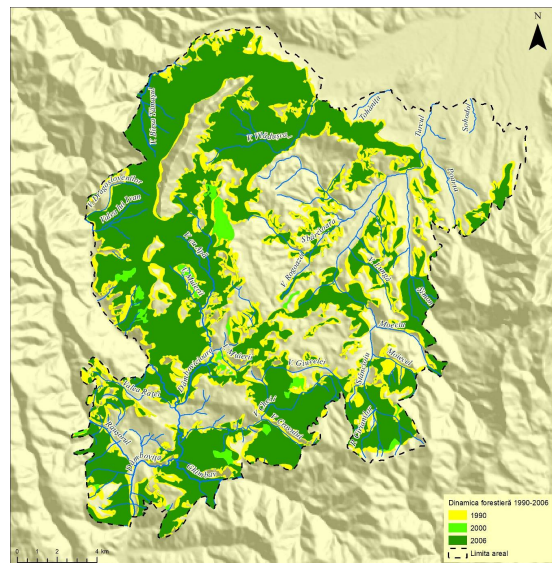

Fig. 4. Dinamica forestieră în perioada (1990-2006)

În același timp, dezvoltarea păstoritului, mai ales în satele brănene, a determinat extinderea pășunilor și fânețelor montane, înlocuind unele suprafețe de pădure. *Pajiștile secundare* reprezintă o asociație care ocupă, datorită păstoritului intens și străvechi, mari suprafețe pe Platforma Bran.

Distribuția verticală a vegetației rezervației se face în cele două principale zone de vegetație: forestieră (un etaj al pădurilor joase, de foioase, îndeosebi fâgete, situat între 500 – 1000 m, un etaj montan mijlociu, caracterizat prin păduri de amestec de fag și rășinoase (brad și molid) și etajul montan superior, definit în primul rând prin molidșuri) și alpină.

În pădurile de la poalele Pietrei Craiului, de pe culmile și de pe măgurile montane, precum și în etajul subalpin, se găsesc numeroase mamifere ca: cerbul, căprioara, mistrețul, la care se adaugă o serie de mamifere carnivore. Frecvent întâlnite sunt și ursul, mistrețul, cerbul care populează mai ales pădurile compate de conifere dinspre văile râurilor Bârsa, Dâmbovița, Brusturet – Dâmbovicioara, unele din acestea prezentând și interes cinegetic.

În ceea ce privește ornitofauna bogată, aceasta cuprinde 111 specii identificate până în prezent pe acest teritoriu, din acest punct de vedere fiind o zonă ideală pentru observarea păsărilor.

II.2.1.5. Trăsăturile învelișului de soluri

Ca rezultat a interacțiunii celorlalți factori fizico-geografici (rocă, relief, climă, vegetație etc.), învelișul de soluri vine să completeze gama aspectelor specifice masivului. În perimetrul arealului Parcul Național Piatra Craiului – Culoarul Bran-Rucăr, solurile existente reflectă cu fidelitate efectul factoriilor genetici; din acest punct de vedere se detașează factorul litologic (prezența calcarelor), alături de care subliniem rolul reliefului și climatului. Caracteristice arealului sunt cinci clase de soluri: molisolurile, argiluvisolurile, cambisolurile, spodosolurile și solurile neevoluate, rocă la zi.

II.2.1.6. Importanța ariilor naturale protejate

Prima acțiune de protecție în Piatra Craiului datează din 1938, o extindere a rezervației s-a făcut în anul 1971, suprafața ocrotită a crescut succesiv până în anul 1990, când, prin Ordinul nr. 7/1990 al ministrului Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului, Piatra Craiului este meționată ca arie protejată, alături de alte 12 parcuri din România, statut ce este susținut de legea mediului (Legea nr. 137/1995). Acest ordin al Ministrului este evident fără valoare, prin lipsa de competență, prin arii legal protejate înțelegându-se numai acele unități constituite prin jurnale sau hotărâri ale Consiliului de Miniștri și pri hotărâri guvernamentale.

În interiorul parcului este prevăzută o zonă de conservare specială, care cuprinde o rezervație științifică.

II.2.2. Premisele socio-istorice și economice ale individualizării arealului și reflectarea acestora în turism

II.2.2.1. Aspectele politico-istorice ale individualizării teritoriului

Cele mai vechi urme de locuire în arealul nostru datează încă din preistorie, din paleoliticul mijlociu și superior (în Peștera Liliecilor și Peștera Mare din satul Peștera, în peșterile de pe Valea Coacăzei și de la Gura Cheilor Râșnoavei, la Drumul Carului - eneolitic). Cele mai vechi urme ale existenței umane pe teritoriul localității Rucăr datează din perioada stăpânirii romane în Dacia, la Rucăr fiind construit un „castellum” distrus în timpul evenimentelor din 117-118 d.Ch

Teritoriul atribuit teutonilor de regele Andrei al II-lea în 1211 cuprinde și ținutul Branului. Între Măgura Branului și „stânca lui Dietrich” (stânca pe care este ridicată cetatea existentă și astăzi), culoarul este îngustat, rămânând însa o cale de trecere. Tradiția săsească susține că teutonii au fost primii care au ridicat o cetate la Bran, de vreme ce privilegiul regal din 1377 pomenește de o nouă cetate construită pe „stânca lui Dietrich”, stâncă a cărui nume păstra amintirea marelui maestru al ordinului teuton.

Practic, toate evenimentele istorice sunt legate de construirea la capătul culoarului Bran-Rucăr, spre Transilvania, a Castelului Bran.

Ridicarea unui puternic castel în această parte a regiunii a fost determinată de motive de ordin militar și economic.

Trecatoarea Branului a fost în trecut una dintre principalele căi de pătrundere a oștirilor dușmane în Transilvania iar mai tarziu, după migrarea popoarelor și mai cu seama după înființarea statelor feudale, a devenit cea mai importantă cale comercială care lega comerțul apusean cu cel din Țara Românească.

Istoric, un aspect important este și cel al roirilor satelor din Culoarul Rucăr—Bran care s-au realizat atât în interiorul culoarului spre cumpăna de ape sau în lungul vailor, cât și în regiuni mai îndepărtate în Moldova, Muntenia, Transilvania și chiar prin Bărăgan

II.2.2.2. Contextul administrativ și socio-economic al dezvoltării turistice

Principalele coordonate administrativ-teritoriale, demografice, economice și infrastructurale ale arealului Parcul Național Piatra Craiului – Culoarul Bran-Rucăr prezintă o serie de caracteristici, ce favorizează dezvoltarea unor multiple activități economico-sociale.

Geografic, teritoriul cuprinde Masivul Piatra Craiului dispus în partea estică și nord-estică, precum și comunele din zona acestuia care sunt situate astfel: în zona central nordică și la est de masiv, comunele Bran, Moeci și Fundata, iar în sud comunele Dâmbovicioara și Rucăr.

În urma Recensământului din 2011, comparativ cu cel 1992, populația în comunele ce compun arealul și în județele de care acestea aparțin, remarcăm scăderea populației în întreg arealul, în contextul național al scăderii generate de sporul natural negativ și emigrației.

Comunele se caracterizează prin faptul că locuitorii acestora dețin suprafețe întinse atât de pădure, cât și de pășune (fig.5) ceea ce a generat numeroase aspecte negative legate de despădurire. Populația locală obține venituri mai mult din zootehnie decât din cultivarea plantelor, suprafețele propice unor astfel de activități fiind reduse. În ultimii ani există o tendință crescută de dezvoltare a activităților legate de turismul rural, și aici un rol important jucându-l finanțările din cadrul Programului de Granturi Mici. Accesibilitatea localităților este destul de bună (mai puțin în satul Ciocanu), probleme legate de colectarea deșeurilor apărând pe raza satului Dâmbovicioara. Populația locală lucrează în domeniul exploatării și prelucrării masei lemnoase. Veniturile obținute în urma exploatărilor de masă lemnoasă au contribuit la o dezvoltare dezechilibrată a construcțiilor. La toate acestea se adaugă ca principala activitate economică: turismul.

II.2.2.3. Patrimoniul turistic cultural-istoric și religios

Patrimoniul cultural istoric este extrem de important îndeosebi sub aspectul promovării turistice a arealului prin atracția reprezentată de Castelul Bran cu legenda sa asociată, precum și prin aspectele etno-folclorice care întregesc patrimoniul cultural al arealului

II.2.2.4. Reperele identitare etnografice – fundament al valorificării turistice prin „păstrarea spiritului locului”

Așezările din Culoarul Bran-Rucăr

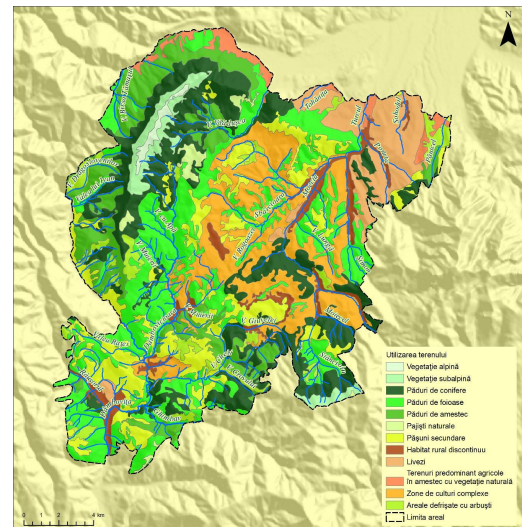

Fig. 5. Utilizarea terenurilor

În arealul brăneano-rucărean, la altitudini cuprinse între 800-1400 m, spre deosebire de partea de șes a Țării Bârsei, s-au constituit numai sate românești. Majoritatea localităților din culoarul Bran-Rucăr s-au format prin așezarea populației din satele submontane și din văile apropiate. Schimbarea condițiilor istorice și economice, în decursul vremii, se reflectă în evoluția așezărilor, în tendința de apropiere treptată a gospodăriilor față de drumuri. Exemplificăm cu nașterea satelor Moieciu de Jos și Cheia.

Gospodăria brăneană tradițională a fost adaptată ocupațiilor de bază: creșterea animalelor și lucrul la pădure. În satele de sus, acestea s-au îmbinat, în proporții reduse cu agricultura și pomicultura, fiind mai dezvoltate în satele colinare (Predeluț și Sohodol). Paralel sunt practicate ocupațiile meșteșugărești legate în principal de prelucrarea lăunii (principala materie primă) și a lemnului.

Ocupațiile de bază în satele brănene sunt păstoritul, agricultura, creșterea vitelor și lucrul la pădure, acestea permițând folosirea cu maxim de eficiență a resurselor naturale specifice. Se evidențiază o intensă activitate pastorală, bazată în special pe turismul transhumant. Dintre ocupațiile secundare ale brănenilor, menționăm: culesul din natură, vânătoarea, pescuitul și albinăritul. Acestea au constituit de asemenea premise de dezvoltare a turismului rural în zonă, prin specificitatea lor. Meșteșugurile practicate stau la baza unor schimburi comerciale neîntrerupte de-a lungul timpului, iar în prezent contribuie la diversificarea ofertelor turistice, prin vânzarea de souvenir-uri specifice zonei. Unele dintre aceste meșteșuguri au fost practicate din cele mai vechi timpuri: olărit, lemnărit, fierărit, cojocărit, morărit, piuărit, tăbăcărit.

Portul popular este adaptat condițiilor geografice și ocupațiilor tradiționale. Îmbăcămintea este confecționată din postav de lână la care se adaugă și bubacul începând din a doua jumătate a secolului al XIX-lea). Atât postavul de lâna cât și pânza de cânepă sau din bumbac sunt țesute la război în două și patru ițe.

II.2.2.5. Manifestările cu caracter cultural-artistic și sportiv generatoare de fluxuri turistice orientate și coordonate

Sărbătorile populare tradiționale au reprezentat perpetuarea de-a lungul timpului a tradițiilor și datinilor străvechi și reprezintă astăzi cartea deschisă turiștilor pentru înțelegerea spiritualității unei zone.

Pe lângă obiceiurile de peste an: Colindatul de Crăciun, Uratul de Anul Nou (Plugușorul și Sorcova), Sânzienele (24 iunie) – culesul plantelor de leac, obiceiuri specifice sunt legate de: *Nedeia Munților* (20 iulie), *Răvășitul oilor*, *Focul lui Sumedru* (26 octombrie).

Între manifestările cu caracter sportiv, cea mai importantă realizare este defășurarea la Brașov, Festivalului Olimpic al Tineretului European (FOTE), a celui mai mare eveniment sportiv de tineret organizat în România, a cărui Competiția de biatlon s-a desfășurat la complexul Cheile Grădiștei – Fundata, pe pista de biatlon privată ridicată de investitorul Ovidiu Gârbacea, din fonduri proprii.

II.2.3. Amenajarea turistică și infrastructura de transport

II.2.3.1. Infrastructura de transport

Pentru pătrunderea în arealul Parcul Național Piatra Craiului și Culoarul Bran-Rucăr se poate opta fie pentru transportul feroviar (slab reprezentat, căile ferate ajungând doar în apropierea arealului), dar mai ales pentru căile rutiere

În ceea ce privește căile rutiere aparținând categoriilor de drumuri naționale, județene și comunale, principalele puncte de acces, stabilite în funcție de fluxul de turiști care le tranzitează, precum și în funcție de distanțele până la principalele puncte de atracție turistică sunt trei.

Astfel, dinspre nord, o primă poartă de intrare este prin comuna Bran, pe Drumul Național 73 Brașov-Pitești, pe traseul Brașov – Râșnov – Sohodol – Bran – Moieciu – Rucăr, dinspre sud accesul rutier se realizează pe DN73 Pitești-Brașov, prin satul Podul Dâmboviței. Această zonă este intens tranzitată, datorită

atracției pe care o exercită Cheile Dâmbovicioarei, putând fi traversate și cu autoturismul cu care se poate pătrunde în cazul traseelor spre creastă până în satul Ciocanu, tot dinspre nord, este prin Zărnești.

II.2.3.2. Baza de primire turistică

Baza de primire turistică este extrem de dezvoltată, remarcându-se o tendință generală de creștere, cu o scădere care marchează începutul crizei economice, însă cu o redresare rapidă în ultimul an în toate localitățile componente. Branul și Moieciul cuprind cele mai multe baze de cazare, numărul acestora reducându-se pe măsură ce ne îndreptăm către sudul arealului (fig.6).

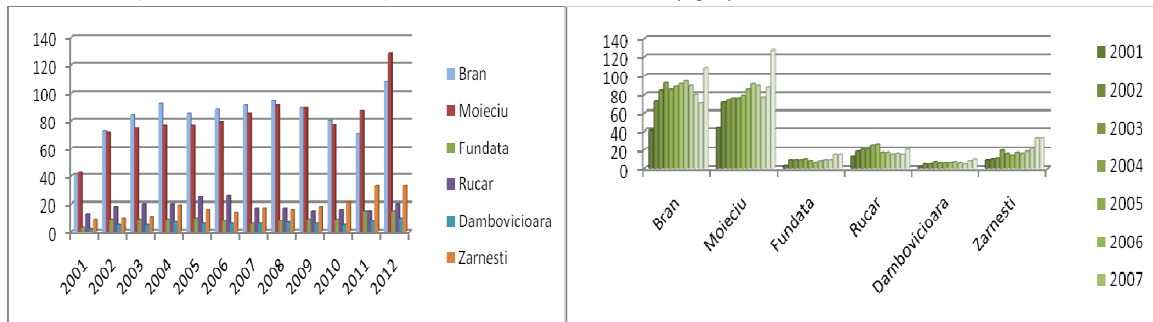

Fig. 6. Numărul structurilor de cazare (2011-2012), Sursa: DJS Brașov și DJS Argeș

Pensiunile cu una și două margarete sunt cele mai numeroase și au o gamă mai restrânsă de servicii, însă răspund cererii turistice prin localizarea ideală la poalele masivului Piatra Craiului, cu priveliști deosebite. Tipologic, majoritatea unităților de cazare sunt pensiunile agroturistice și turistice rurale, sunt doar câteva unități cu gradul maxim de confort, în stil hotelier, cabanele sau cabanele-restaurant, refugiile montane. Ca și în cazul structurilor de cazare, numărul de locuri cunoaște o sporire semnificativă, capacitatea de cazare existentă se menține pe o trend pozitiv, fiind în creștere în anul 2012, cu diferențe mari între regiunile nordice, central și sudice ale arealului (fig. 7).

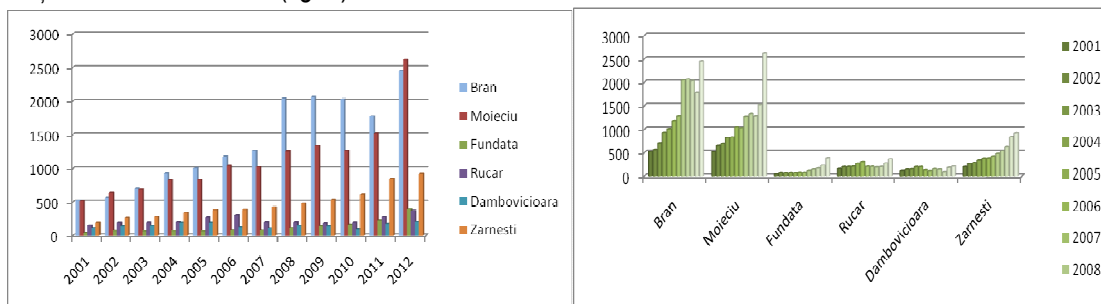

Fig. 7. Numărul de locuri în structurile de cazare (2011-2012), Sursa: DJS Brașov și DJS Argeș

În ceea ce privește capacitatea turistică de cazare în funcțiune, în teritoriul rezultatele sunt similare celor anterioare, în sensul creșterii constatate a acesteia, cu o mică inflexiune negativă în perioada 2010 ca urmare a manifestării efectelor crizei economice (fig. 8).

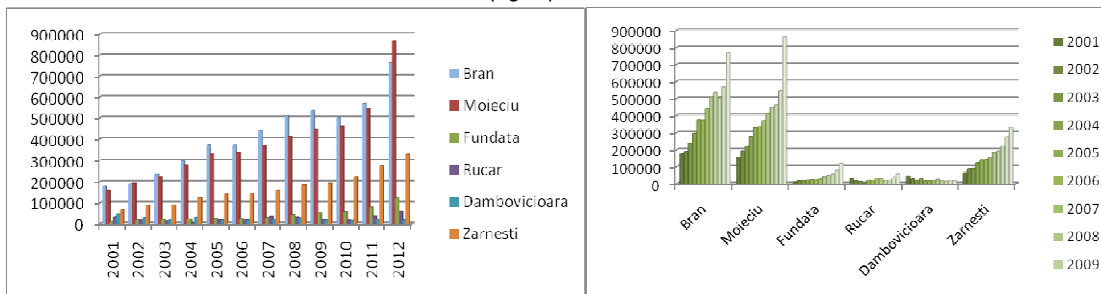

Fig. 8. Capacitatea de cazare în funcțiune (2011-2012), Sursa: DJS Brașov și DJS Argeș

II.2.3.3. Amenajarea teritoriului pentru activități turistice

Agrementul legat de sporturile de iarnă joacă un rol foarte important pentru activitatea turistică a Pietrei Craiului și a Culoarului montan Bran-Rucăr în condițiile în care turismul activ din sezonul hibernal contrabalansează adesea sub aspectul cererii turistice sezonul turistic estival.

Singurele pârtii de pe teritoriu sunt: pârtia de schi Zanoaga, de la Bran, mica pârtie de la Șirnea și pârtia de schi de la Cheile Grădiștei-Fundata.

Merită să ne aplecăm puțin mai atent asupra Complexului de agerement Cheile Grădiștei –Fundata care aduce un plus de valoare zonei, fiind renumită prin practicarea îndeosebi a schi-ului fond, schi-ului de tură și a biatlonului. Mulți sportivi de renume ai schiului autohton provin din zona Bran-Moieciu-Fundata, asigurând o bună publicitate în acest sens pentru teritoriu.

Complexul cuprinde două structuri și anume: Cheile Grădiștei (650 m) și Fundata. Situat la altitudinea de 1.300 de metri, noul complex turistic Fundata-Cheile Grădiștei beneficiază de 420 de locuri de cazare, de două săli de antrenament, una pentru haltere și alta pentru judo, de terenuri de tenis, de handbal și fotbal cu teren sintetic, de un centru spa, dar și de o pistă de biathlon și schi fond pe un traseu de patru kilometri lungime pe care s-au vor desfășurat probele de biathlon din cadrul Festivalului Olimpic al Tineretului European, eveniment organizat în februarie 2013.

II.2.4. Circulația și cererea turistică

Sosirile turistice și înnoptările au cunoscut o creștere continuă, cu o mică inflexiune negativă în anul resimțirii crizei economice (2009), reluându-și trendul pozitiv imediat după aceasta. Creșterea se referă la întreg arealul, cu o tendință de constanță în sudul acestuia, la Dâmbovicioara (fig.9).

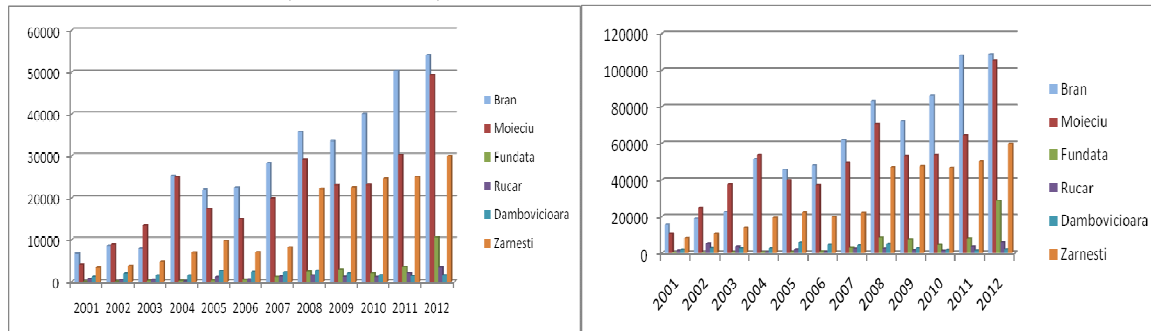

Fig. 9. Sosirile (stânga) și înnoptările turistice în structurile de cazare (2011-2012), Sursa: DJS Brașov și DJS Argeș

Conform datelor statistice gradul de ocupare (fig. 10) nu ar atinge nici măcar pragul rentabilității economice, așadar nu s-ar justifica nici creșterea numărului de unități de cazare și nici a locurilor.

Pentru arealul de studiu, situația statistică nu confirmă ceea ce s-a remarcat prin deplasarea în teritoriu sau prin intermediul apelării și interogării asupra disponibilității în perioadele suprapuse week-end-urilor, pe parcursul verii sau în timpul sărbătorilor de iarnă și anume faptul că disponibilitățile erau extreme de reduse. Toate acestea, precum și alți factori menționați pe parcursul studiului confirm existența unui turism "la negru", a cărui evaluarea a fost o sarcină care, la momentul realizării studiului, nu s-a putut efectua.

În ceea ce privește durata medie a șederii (fig. 10), graficul realizat pe baza datelor obținute de la direcțiile județene de statistică, ne confirm scăderea numărului de înnoptări, însă reflectă și o situație ciudată și credem noi neconformă cu realitatea, pentru localitatea Rucăr, care ar fi înregistrat o durată medie de ședere de 9 nopți în anul 2002.

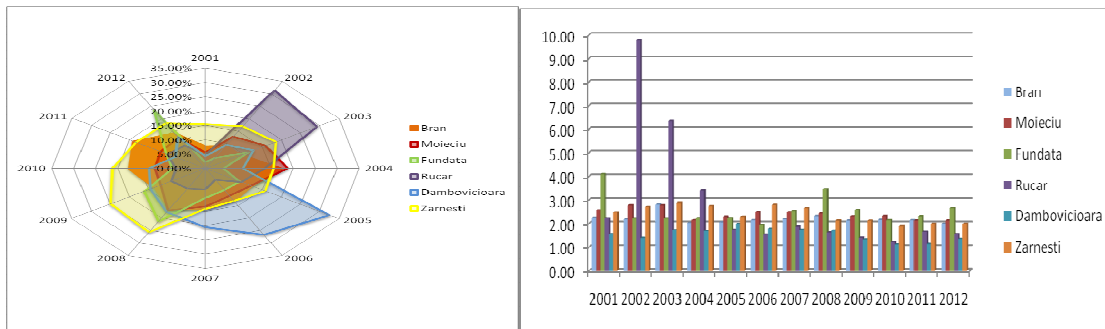

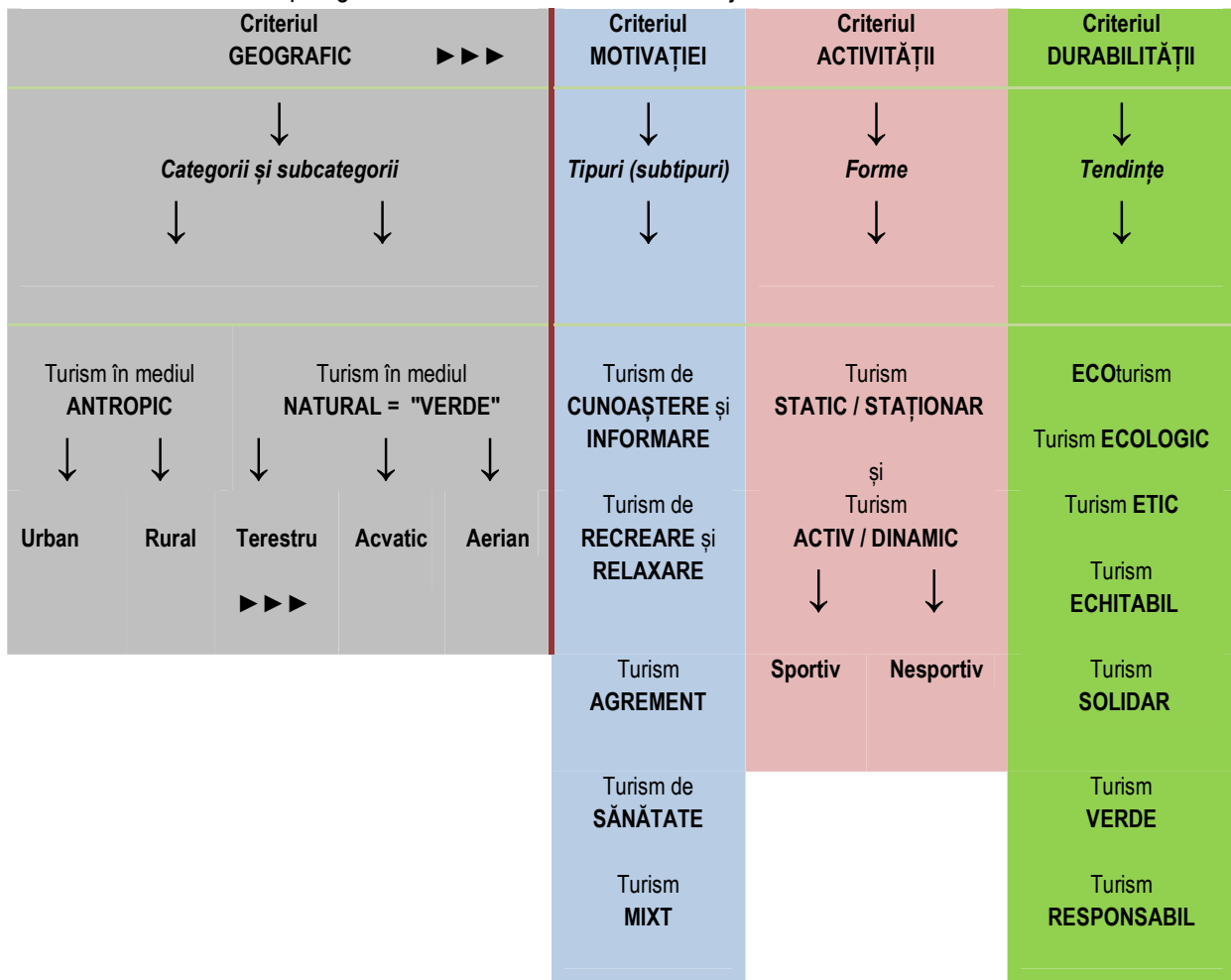
Fig. 10. Indicele de utilizare a capacității de cazare (stânga) și durata medie a șederii (dreapta)(2011-2012), Sursa: DJS Brașov și DJS Argeș

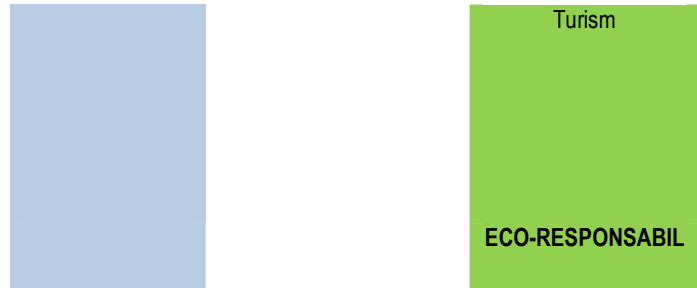
II.2.5. Tipurile și formele de turism

II.2.5.1. Tipologia turistică generală

Pentru arealul nostru de studiu, propunem o modalitate de abordare integrativă care, însă, preia dintre modelele expuse de autorii sus-menționați și le înglobează unei viziuni proprii, adaptate spațiului montan al Pietrei Craiului și al celui de măguri al culoarului intracarpatic Bran-Rucăr.

Tipologia pe care o propunem are la bază o abordare sistemică și cuprinde categorii, subcategorii, tipuri, forme de turism, precum și calarea acestora pe tendințele actuale în abordarea turistică durabilă. O schematizare a acestei tipologizări este redată în schema de mai jos:

Turismul în mediul rural se caracterizează prin :

- predominanța clară a unei forme de turism statice, staționare, caracteristice spațiului rural al culoarului Bran-Rucăr ;
- „invazia” a construcțiilor de tip reședință secundară, tipice turismului de week-end, pe de o parte și șederilor mai îndelungate, pe de altă parte;
- numărul mare al excursiilor școlare care au ca obiectiv principal vizitarea Castelului Bran. Acestea au loc cel mai adesea în grupuri care ating dimensiunile unui microbus sau autocar, grupurile fiind conduse de un profesor sau învățător; cazarea grupului se face în vile și pensiuni, slab clasificate sau chiar neclasificate, cu tarif extrem de redus;
- pentru incomm, țări sunt emițătoare de turiști: Germania, Ungaria, Serbia, Austria, Israel, iar în ultima vreme s-au adăugat Spania și Grecia;
- din punctul de vedere al distanței se diferențiază, în arealul nostru, trei tipuri de turism și anume: turismul la distanță mică, medie și mare. *Turismul la distanță mică* oferă condiții favorabile populației din ariile urbane aflate în apropierea localității culoarului. Astfel, zona este frecvent vizitată de turiști din proximitate: Brașov, Câmpulung și Pitești. *Turismul la distanță medie* se referă la turiștii care vin din localități mai îndepărtate din țară, însă, așa cum am mai menționat, majoritatea sunt din București și din Constanța. În ceea ce privește *turismul la distanță mare*, acesta se referă la turiștii de pe alte meleaguri, țările emițătoare fiind menționate anterior;
- criteriul vârstei turiștilor (am apelat la analiza fluxului de turiști care vizitează Castelul Bran): în urma analizei statistice pentru anul 2010, ponderile rezultate pentru diversele categorii de vârstă ale turiștilor sunt: 68.19% adulți, 4.49% seniori, 8.35% studenți, 18.97% elevi. Așadar *turismul pentru tineret* însumează semnificativul procent de 27.32% din totalul turiștilor care vizitează arealul.

Turismul în mediul natural include componenta nesportivă și cea sportivă, cu predominanță în arealul PNPC, încadrându-se turismului de aventură și cu aspecte ecoturistice: drumeție, alpinism, escaladă, schi de tură sau alpin. Are următoarele caracteristici:

- durata șederii: 17% dintre turiști stau o zi sau mai puțin, 44% între două și trei zile, 30% stau între patru zile și o săptămână. Numai 9% din turiști stau mai mult de o săptămână;
- prezența turiștilor din țări ca Polonia, Cehia, Ungaria, dar și din Austria, Belgia, Elveția. Aceștia sosesc la poalele Pietrei Craiului cu autocare până la Plaiul Foi sau la Cabana Gura Râului, efectuând scurte drumeții și chiar trasee de alpinsim, între cele mai accesate fiind Plaiu Foi – Refugiul Spirlea – Umerii Pietrei Craiului – Marele Grohotiș - Cerdacul Stanciului și Fântâna lui Botorog – Cabana Curmătura – Turnurile Diane – Vârful Turnu;

- Sub raportul vârstei, se încadrează profilului ecoturistului european, cu vârste în majoritate sub 35-40 de ani, preferând cazarea, iar în ceea ce privește criteriul organizatoric, de regulă sosoesc în grupuri mari, între 20-40 de persoane;
- după criteriul dimensional (numărul turiștilor participanți), turismul este *familial și de grup restrâns* atunci când vorbim de turiștii autohtoni, apărând însă, pspre deosebire de turismul în mediul rural, și categoria de *turist solitar* și, de regulă, *de grup turistic organizat* atunci când considerăm segmentul incoming (prin intermedierea agențiilor de turism, dar și a cluburilor și asociațiilor montane din țările emițătoare).

II.2.5.2. Tipologia turismului durabil și calea către eco-responsabilitate

Prin alegerea voiajului, comportamentului și activităților lor, vizitatorii au o importantă responsabilitate pentru durabilitatea destinațiilor și mediului mondial, și care, prin urmare trebuie făcută cunoscută cu precizie vizitatorilor prin calitățile și punctele sensibile ale destinației.

Această responsabilitate, trecută prin filtrul turismului etic (etica pe parcursul călătoriei, respectiv, etică de care este răspunzător organizatorul acesteia), al turismului echitabil (al transparenței plății tuturor celor care au contribuit la crearea și prestarea produsului turistic) și al turismului solidar conduce către eco-responsabilitate.

Ecoturismul reprezintă "acea călătorie responsabilă spre o zonă naturală care contribuie atât la conservarea patrimoniului natural, cât și la bunăstarea populației locale" (*The Ecotourism Society*).

Este o activitate „de observare a faunei și florei unei regiuni protejate și oferă o importantă diversitate biologică, activitate care respectă mediul natural și uman al zonei vizitate, educativă, care inițiază în respectul față de mediu și înțelegerea globală a sitului vizitat” (*Centrul permanent de inițiere în mediu, Parcul Vercors, 1992*).

În mod normal, ecoturismul este asociat cu *turismul de aventură*, *turismul în natură* și cu *agroturismul*. Este important de reținut că niciuna dintre formele menționate mai sus nu este în mod necesar o formă de ecoturism, ci numai atunci când îndeplinește condițiile menționate în definiția ecoturismului.

Turismul eco-responsabil ca tendință actuală și durabilă se caracterizează în principal prin (după Lamic, 2008, p.179):

- transparența tarifului călătoriei;
- informarea prealabilă și obiectivă și lipsită de efectele modei și clișeele;
- informare asupra provenienței ofertei (asupra tour-operatorului ca autor al acesteia);
- luarea în considerare a capacității de suport a teritoriului;
- indicații referitoare la mărimea și intermediarii gazdei locale;
- solicitarea calificării și diplomelor preastatorilor și îndeosebi a ghidului de turism;
- informare obiectivă și verificabilă asupra distribuției veniturilor provenite din încasările produselor turistice;
- dublul angajament al plății corecte a tuturor celor implicați și a neutilizării stagiilor;
- reflexia purtată de organizatorul ofertei turistice asupra emisiei de gaz carbonic rezultat în urma deplasărilor turiștilor săi.

Toate aceste puncte trebuie să se întâlnească încă din faza de concepție a produsului turistic.

II.2.6. Produsul turistic specific

Considerăm că unul dintre cele mai importante aspecte pentru a orienta cererea turistică spre sustenabilitatea unui areal prin turism rezidă în conceperea acestuia pe baza principiilor marketing-ului, însă coordonat înspre valorile societății actuale: eco, responsabilitate, apropierea de natură și civilizația rurală. În

același timp, nu putem concepe nevalorificarea brandului Dracula, pe care România și respectiv arealul nostru de studiu se sprijină fără însă a întreprinde vreo acțiune coordonată în acest sens. Altfel și plastic spus, turistul vine la Bran (și în România) “*nechemat*” căci “*marketingul a fost realizat cu multă vreme în urmă de Bram Stoker*”!

Acest fapt poate fi vizualizat pe schițele de mai jos (fig. 11), care în urma analizei operatorilor pe segmentul incoming, oferă imaginea de ansamblu a arealelor traversate de circuitele turistice.

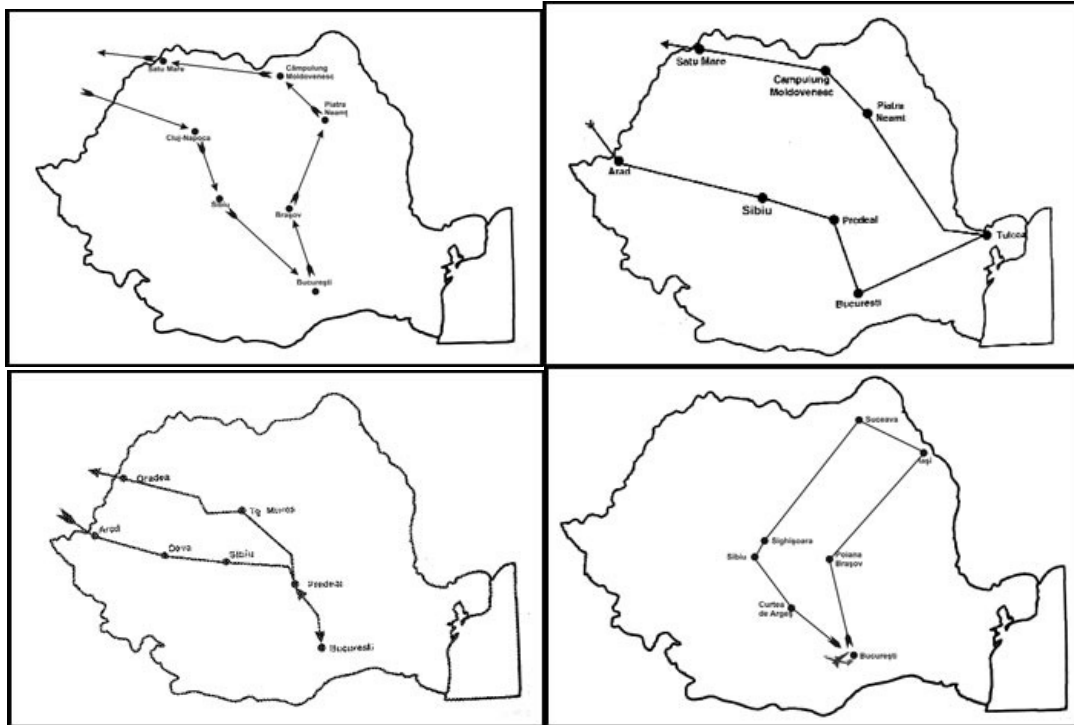

Fig. 11. Traseele turistice predominante în turismul de incoming din România

II.2.6.1. Tour-operatorii și revânzătorii produselor turistice

De regulă, tour-operatorii străini intermediază prestarea produselor turistice pentru România prin agențiile autohtone (de exemplu, Visit Romania este intermediar al tour-operatorului Cosmos-Globus) sau își organizează singuri tururile (Dracula Tours – Germania: tururi cu rulote). În ceea ce privește agențiile din țara născută, o mare parte colaborează cu asociații și fundații din străinătate efectuând tururi pentru o anumită categorie de turiști (VIP, medici, prieteni, etc.).

II.2.6.2. Tipologia produselor turistice

Produsele turistice sunt axate pe trei componente foarte clare în arealul nostru și anume:

- turism rural în cuprinsul culoarului Bran-Rucăr;
- turism legat de natură în arealul Parcului Național Piatra Craiului;
- turism cultural istoric, având drept obiectiv principal Castelul Bran și asocierea lui (miraculoasă din punct de vedere turistic) cu Dracula.

În ceea ce privește adresabilitatea, produsele turistice care sunt bazate pe turismul rural vizează îndeosebi turiștii autohtoni, pachetele turistice spre Parcul Național Piatra Craiului sunt, aproape în totalitate, dedicate străinilor, iar cele cultural-istorice se adresează atât unei categorii, cât și celeilalte.

Ca tipologie, produsele turistice sunt: pe de o parte tematice (îndeosebi cele din Parcul Național Piatra Craiului: fotografie, observarea animalelor sălbatice, trekking, alpinism, etc.), de tip circuit (cele care se adresează turiștilor străini și grupurilor de tineret) sau de sejur cele adresate pieței românești de turism rural.

De regulă, grupurile de turiști străini cu interes cultural sunt în tranzit și înoptează doar arareori în areal, în vreme ce turiștii sosiți în Parcul Național sunt, de regulă cazați în Măgura, Zărnești sau la Plaiul Foi.

Interesant este faptul că publicul străin și tour-operatorii produselor pentru piața de incoming par a se referi la un areal complet diferit de cel pe care îl accesează publicul român.

Altfel spus întregul arealul supus studiului este promovat pe piața internațională, promovând, așa cum arătam și mai sus, o contrabalansare între puternica legendă care continuă să aducă turiști și elementele biogeografice de marcă ale Crăieșii Carpaților.

Considerăm, astfel că, ajunși în acest punct al studiului, se conturează din ce în ce mai clar motivația extinderii teritoriale a arealului, care permite o reală înțelegere a zonei și a conceptului de *promovare în ansamblu a arealului străjuit de Contele Dracula și de Crăiasa Carpaților*, abordare de dezvoltare durabilă prin turism.

II.2.6.3. Importanța ghidului de turism în crearea produsului turistic și însoțirea turiștilor

Importanța ghidului pentru arealul Pietrei Craiului și al Bran-Rucărului, rezidă tocmai în tipologia acestuia:

- pe de-o parte ghidul național sau local care parcurge împreună cu grupurile de români au străini arealul, *trezindu-i spiritul locului*;
- pe de altă parte ghidul montan care încadrează grupurile de români sau străini care se încumetă pe cărările Pietrei Craiului sau Bucegilor.

Din această perspectivă, atât pregătirea profesională, cât și cea personală sunt complet diferite.

II.2.7. Regiunea turistică a arealului Parcul Național Piatra Craiului – Culoarul Bran-Rucăr

“Regiunea geografică este o arie care etalează elemente semnificative de uniformitate internă și diferențe exterioare față de teritoriile înconjurătoare; un demers de generalizare areală, o încercare de a separa, în părți recognoscibile” (Mac, 2000, p. 502).

În urma evaluării potențialului natural și antropoc și a aspectelor peisagistice, dar și ca urmare a informațiilor de natură statistică referitoare la structurile de cazare și la circulația turistică, am identificat patru areale distincte din punctul de vedere al regiunii turistice, fiecare dintre acestea având propriile subdiviziuni: *regiunea brăneană, regiunea centrală, regiunea musceleană și regiunea montană a Pietrei Craiului.* (fig. 12).

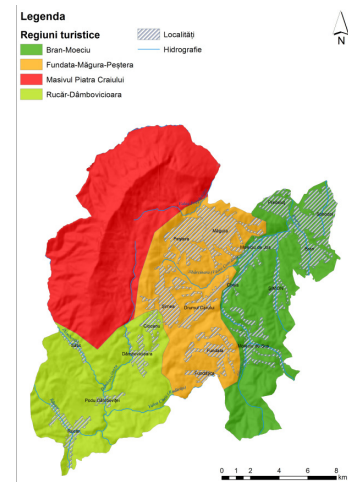

Fig. 12. Regiunea turistică

Cap. III – EVALUAREA CADRULUI DE DEZVOLTARE DURABILĂ PRIN TURISM ÎN AREALUL PARCUL NAȚIONAL PIATRA CRAIULUI ȘI CULOARUL BRAN-RUCĂR

Studiul asupra valorificării turistice permite trecerea la capitolul al treilea, care se organizează în scopul evaluării atente a contextului turistic actual, permițând schițarea liniilor directoare care conturează capitolul final și conclusiv. Constatările rezultate în urma observației concrete realizate pe parcursul a zece ani, cu deplasări regulate în arealul de studiu, au permis decantarea concluziilor revelatoare asupra dezvoltării prin turism a arealului. Dacă în urmă cu câțiva ani, situația era destul de confuză, nefiind clare tendințele de

dezvoltare, evaluarea sistematică și extinsă pe o perioadă suficientă analizei concrete, deși pare exagerată, a contribuit la veridicitatea și posibilitatea unei analize relativ complete și complexe asupra teritoriului.

Dificultatea și noutatea studiului constau în abordarea prin trăsături distincte, cu pregnante aspecte practice și palpabile, precum și în analiza concretă a direcțiilor care pot conduce la o dezvoltare durabilă a arealului prin turism. Astfel, în urma analizei situației turistice actuale, se decantează problemele general turistice care, parțial, se suprapun evoluției și tipologiei turismului rural și în arii protejate din România și chiar din Europa. Însă acestea își revendică specificitatea unui areal implicat în fenomenul turistic de peste jumătate de secol, ca urmare a tradiției în turismul rural, a poziției, a accesibilității și mai ales a atractivității peisagistice și socio-umane. Tot pe fondul analizei situației concrete actuale, se evidențiază și câteva noi tendințe în turismul local, care induc diferențe în oferta și producția turistică a zonei.

Factorii favorizanți ai turismului, grupați în bibliografia de specialitate sub forma a trei componente (atractivitatea, accesibilitatea și amenajarea turistică), sunt completați cu alți doi factori care, din perspectiva noastră, creează un fond de analiză integrativă a turismului durabil prin sublinierea caracteristicilor active, "vii", ale produsului turistic. Aceștia sunt agrementul exprimat prin animație turistică și aspectul sau imaginea turistică a arealului creată pe baza inflației de materiale turistice perpetuate prin intermediul mass-media și al internetului. Corelarea imaginii create a destinației turistice cu sezonabilitatea accentuată determină o suprapunere a fluxurilor turistice, creând necesitatea demarketingului destinației. Acest parcurs analitic se finalizează firesc cu analiza punctelor tari, a punctelor slabe, a oportunităților și a amenințărilor, precum și cu extragerea strategiilor care conturează cadrul evolutiv al dezvoltării durabile prin turism.

Tot în capitolul al treilea vom încerca aprecieri cantitative, prin evaluările peisagistice, ale gradului de atractivitate din punct de vedere turistic a arealului, precum și o scurtă analiză tematică pe baza indicatorilor de turism durabil, având drept obiectiv aprofundarea aspectelor cantitative și calitative (conturarea conceptului de amprentă turistică) care pot orienta spre: maximizarea beneficiilor sociale și economice ale turismului pentru comunitățile locale, reducerea impactului negativ asupra moștenirii culturale și asupra mediului înconjurător, precum și spre planificarea turistică durabilă. Acest capitol reprezintă o cale deschisă pentru o analiză ulterioară mai complexă.

III.1. DIFICULTĂȚILE ȘI PROBLEMELE GENERATE DE TURISM DIN PERSPECTIVA DEZVOLTĂRII DURABILE

III.1.1. Sezonalitatea marcată de perioade saturate (fig. 13) și III.1.2. Extrasezonul și subexploatarea

O serie de parametri au influențe profunde asupra turismului: repartizarea timpului liber de pe parcursul unui an, vacanțele școlare, climatul și vremea, fluctuațiile economice și puterea de cumpărare a populației, efectele modei, dezastrele naturale sau geopolitice.

Acești factori constituie elemente, care, prin variația lor, pot determina o alternanță a situațiilor favorabile sau dificile în cadrul acestui sector de activitate presărat cu obstacole, turismul.

Iar atunci când vorbim de turism durabil, întregul ansamblu determinat de acești parametri trebuie luat în considerare, fiecare dintre ei reprezentând o frână importantă contra căreia va trebui acționat și luptat.

Anumiți parametri provin dintr-un mod de

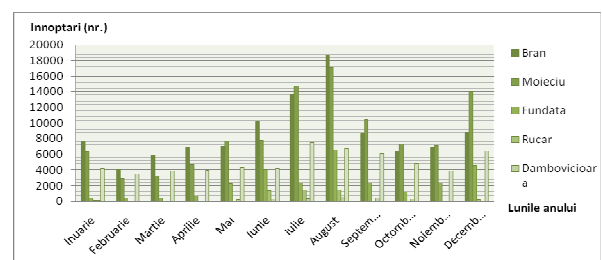

Fig 13. Sezonalitatea (2012), Sursa: DJS Brașov și Argeș

gândire societal, din obișnuințe, din publicitate, din media și, îndeosebi, din comportamentul fiecăruia dintre noi.

III.1.3. Starea vremii ca factor de concentrare

Mediatizarea meteorologiei care reprezintă o pierdere enormă pentru turism generând concentrarea călătoriilor în perioadele cu vreme bună. Deși, adesea, vremea nu este atât de favorabilă/nefavorabilă precum a fost anunțată.

III.1.4. Concentrarea în spațiu

Principala consecință a acestei situații este ridicarea unor construcții și complexe turistice supradimensionate, nespecifice locului, care au rolul de a adăposti fluxul mare de turiști care sosește într-o anumită perioadă a anului și pe parcursul week-end-urilor.

III.1.5. Impactul problemelor de natură politică și economică

Pe de o parte, în contextul politic de dinaintea anului 1989, ca un paradox, satele brănene au înflorit în perioada regimului de dictatură comunistă deoarece aici localnicii nu au fost deposadați de terenuri în timpul colectivizării comuniste pentru că terenurile nu prezentau interes din punct de vedere agricol, așadar datorită caracterelor fizico-geografice naturale ale arealului. S-a încercat, totuși, o formă de cooperativizare sub forma întovărășirilor, dar aceasta a dat greș.

Diverși autori consideră că acest fapt istorico-politic explică mentalitatea și comportamentele diferite ale brănenilor, ei fiind adesea percepuți ca fiind mai individualiști și cu spirit antreprenorial mai dezvoltat. De asemenea, locuitorii sunt mai înstăriți ca urmare a perioadei mai îndelungate favorizante economisirii, dar și mai parcimonioși, câteva citate fiind elocvente: „despre brăneni se poate spune orice, dar nu că sunt proști sau leneși”, „brăneanul este un om obișnuit, cu ambiția de a fi în rând cu oamenii, din punct de vedere spiritual și material; român ca toți românii, poate ceva mai patriot“ (*Asociația „Fiii și prietenii Branului”*). Aceste afirmații nu au un cert caracter științific, însă este perfect advărat faptul că imediat după căderea comunismului, localnicii au integrat rapid mecanismele pieței și s-au născut o serie de inițiative private, autofinanțate.

Evenimentele de la sfârșitul anului 1989 au surprins zona Branului într-o perioadă de reală prosperitate economică, ceea ce a permis întregului areal să se dezvolte în ritm accelerat, ajungând să fie una dintre cele mai căutate zone turistice din România.

O a doua componentă tratată în acest subcapitol se referă la aspectele economice de după instalarea crizei economice, când, după anul 2008, se remarcă foarte clar, în întreaga analiză a bazei statistice județene, scăderi ale numărului structurilor de cazare, ale sosirilor, înnoptărilor și gradului de ocupare.

Acestea sunt generate și de scăderea bugetelor familiale, lucru evidențiat și de studiul IRES din anul 2012 care afirmă că: “Majoritatea persoanelor intervievate au declarat că situația financiară a familiei lor s-a înrăutățit în ultimii 5 ani (iunie 2011 – 60%; iulie 2012 – 53%)”.

Concluzionăm cu ideea că o destinație turistică durabilă trebuie să urmărească îndeaproape evoluția problemelor economico-politice și să se adapteze continuu noilor tendințe. Exemplificăm această idee cu faptul că, fără îndoială la Fundata, în noul complex turistic care a reprezentat baza de cazare a participanților și a concursului de biatlon, a crescut numărul de sosiri și înnoptări ca urmare a desfășurării Festivalului Olimpic al Tineretului European la începutul anului 2013.

III.1.6. Dezinformarea

Necunoașterea anumitor medii, dezinformarea, difuzarea unor clișee sau anumite prejudecăți, determină foarte frecvent o utilizare eronată a resurselor turistice ale unei țări sau regiuni.

Aceasta generează disfuncții din care rezultă o eronată repartiție spațială și temporală a fluxurilor de turiști.

III.1.7. Nivelul tarifar al produsului turistic

Tarifele constituie una dintre principalele piedici pentru o dezvoltare armonioasă și durabilă a turismului. Ofertele „*la negru*” destabilizează piața turistică și așa fragilă, generând deprecierea muncii și a costului real al prestațiilor.

În ansamblu, această „*pieță la negru*” determină două tipuri de probleme. Deși turistul este atras de cel mai bun preț, pe care, de altfel, îl caută în mod asiduu, ofertele speculante direcționează linia turistică generală favorizând dezvoltarea unui turism nedurabil. În același context, se produce și eliminarea intermediarilor, respectiv a agențiilor de turism, care, pentru arealul analizat comercializează extrem de puține oferte. Acest fapt este demonstrat și de rezultatele anchetei de teren pe care am realizat-o, astfel mult peste jumătate dintre cei chestionați își achiziționează pachetul turistic la fața locului, sau prin cunoștințe, prieteni, telefon, revenirea la același loc de cazare, etc.

III.1.8. Turismul individual versus turismul organizat

Se consideră adesea, atunci când privim turismul prin prisma durabilității, că turismul organizat, de grup, de masă, este unul mai nociv decât cel individual. Aceasta este însă o abordare superficială. Vom demonstra prin simplul exemplu al călătorilor care sosesc pe cont propriu, individual în arealul de studiu. Astfel, în condițiile în care, în marea majoritate a situațiilor, aceștia din urmă sosesc cu mașinile proprietate personală sau închiriate, fără a avea rezervări pentru serviciile de cazare și de restaurație, fără a cunoaște perioada exactă a șederii sau, așa cum spune o vorbă sosind *pe nepusă masă*, arealul este *luat prin surprindere*, deoarece nu este pregătit pentru un număr de turiști cunoscut în prealabil. Acest fenomen, suprapus peste perioadele de supraaglomerare temporo-spațială generate de concedii, vreme, sărbători, festivaluri, concerte, precum și de presa turistică și de media în general, determină dezechilibre la nivelul ofertei și al serviciilor turistice, conducând tot mai mult către un turism nedurabil.

La polul opus, grupurile organizate par impresionante la prima vedere, prin debarcarea simultană a unui număr semnificativ de turiști și prin achiziționarea, de regula la repezeală, a suvenirurilor. Cu toate acestea, prin seria de aspecte cunoscute (durata șederii, locația aleasă pentru cazare și masă, ghidul care are traseul bine stabilit și informația pertinentă asupra arealului), aceste grupuri se aliniază acțiunilor cu un mai mare grad de durabilitate din punct de vedere turistic.

În același timp, este foarte important faptul că turismul de grup și organizat, determină o reducere semnificativă a numărului de vacanțe achiziționate „*la negru*”, reducând astfel imposibilitatea cuantificării cantitative veridice a structurilor care funcționează ca baze de cazare, respectiv a numărului de turiști și înnopțări din arealul supus studiului.

III.1.9. Calitatea mediului înconjurător

Principalele probleme de mediu derivate din practicarea turismului în general și în arealul de studiu în special se leagă de poluarea atmosferică determinată îndeosebi de traficul rutier intens, de absența unor rute ocolitoare, de lipsa locurilor de parcare, de deversările necontrolate de ape neepurate și de depozitarea deșeurilor.

III.1.10. Adaptarea la tendințele din turism

Pentru a răspunde la întrebările legate de viitorul turismului, sistemele informatizate de distribuție globală (GDS: Galileo și Amadeus) au efectuat studii care proiectează tendințele turistice la nivelul anului 2020: vacanțele vor avea *tendința de a se multiplica* de la două pe an (de vară, mai lungă și de iarnă, mai scurtă) către patru/an. De asemenea, consumatorii vor dori patru experiențe diferite, determinând astfel necesitatea adaptării creatorilor și vânzătorilor de produse turistice la diversitatea ofertelor care vor trebui să încorporeze elemente culturale, educative, legate de dezvoltarea personală, de autenticitate și de a răspunde

nevoilor familiilor cuprinzând mai multe generații simultan, în aceeași călătorie. Aceste tendințe vin în sprijinul dezvoltării durabile prin turism a arealului studiat, însă se referă cu precădere la arealul Parcului Național Piatra Craiului și la satele care se află în componența acestuia (Măgura și Peștera), dar și la Fundățica, retrasă deocamdată din calea invaziei turismului de masă.

O altă tendință puternică este cea a preocupării pentru un turism mai responsabil și mai cu grijă față de problemele environmentale. Trendul acesta este, pentru arealul nostru, cel care prefigurează analizele ulterioare din acest studiu care se referă la promovarea ca destinație de *turism verde*.

Pe de altă parte, studiul *Future Foundation* nu exclude nici turismul de masă, deoarece acesta este cel care va caracteriza destinațiile mai sărace și cu tarife mai scăzute. Coborând analiza acestui trend în arealul Branului, constatăm că este și acesta un trend favorabil, Castelul Bran rămânând, prin asocierea fericită cu Dracula, acel "call for tourists" necesar a fi "brodat" pentru a chema turistul să viziteze arealul.

Raportul "*Future Traveller Tribes 2020*" dezvoltat de *Henley Center Headlight Vision*, în parteneriat cu CRS-ul Amadeus, demonstrează cum tendințele demografice, geografice și politice pot influența și turiștii viitorului. Astfel, prin acest Raport s-au identificat și segmentat patru grupuri ("*triburi*") de călători ca fiind cele mai reprezentative și provocatoare potențiale trenduri turistice, evidențiindu-se din punct de vedere social, economic și demografic: seniorii activi, clanurile globale, navetiștii cosmopolitani și directorii globali. Dintre acestea, două ne rețin atenția în mod deosebit deoarece par a avea o legătură organică cu arealul brănean-rocărean și al Pietrei Craiului; aceste doua componente vor fi tratate mai îndeaproape în continuare.

Ca urmare a îmbătrânirii populației, va exista un număr fără precedent de seniori care vor călători.

Cel de-al doilea grup identificat este cel al *Clanurilor globale*. Analizând acest trend în arealul nostru de studiu, cifrele statistice (redate în capitolul de circulație turistică) arată că pe primele locuri între turiștii străini care vizitează România se află turiștii maghiari și germani. Acest aspect ne îndreptățește să credem că arealul de studiu poate cunoaște o tendință pozitivă în creșterea circulației turistice legate de trendul clanurilor globale. Este evident faptul că, așa cum am arătat și în capitolul II, subcapitolul II.2.5., pe de-o parte, turiștii maghiari care vizitează țara noastră au ca *highlight* în parcursul circuitelor lor arealul secuiesc, situat la o distanță de 1-2 ore de Bran-Piatra Craiului. Pe de altă parte, însă conturând aceeași idee, turiștii germani se îndreaptă spre cetățile țărănești și bisericile fortificate din Sudul Transilvaniei, parcurgând astfel județele Brașov și Sibiu și trecând, în marea majoritate a circuitelor pe la Bran, fără a rata Castelul "*Lui Dracula*" și/sau prin Parcul Național Piatra Craiului, Acest turism se leagă fără îndoială de întoarcerea „la rădăcini” a celor plecați din țară în general și din arealele sus-menționate, în special. Această tendință este deja evidentă în arealul Branului, seniorii activi reprezentând astăzi segmentul întâlnit cu precădere în circuitele cu aspect cultural din România, care vizitează, inevitabil, Castelul „*Lui Dracula*”, așa cum s-a arătat în capitolul II, subcapitolul II.2.5.

Deși celelalte două grupuri identificate de raportul Amadeus nu sunt trenduri specifice arealului, totuși ele se referă îndeosebi la componenta MICE (Meetings, Incentives, Conferencing/Conventions & Exhibitions/Events) a turismului, adică acea componentă profesională, a "*persoanelor care călătoresc în scopuri legate de munca lor*" (Davidson, 1994), uzual denumită în țara noastră *turism de afaceri*.

III.2. ANALIZA SUSTENABILITĂȚII TURISTICE A AREALULUI DE STUDIU DIN PERSPECTIVA FACTORILOR FAVORIZANȚI AI TURISMULUI (CEI 5 "A")

Astăzi factorii care favorizează turismul sunt: *atractivitatea, accesibilitatea și amenajarea turistică* a regiunilor respective. La acești factori, pentru PNPC și Culoarul Bran-Rucăr, am adăugat, în spiritul sustenabilității turistice, încă doi factori care, considerăm, reprezintă motorul care generează durabilitatea spațio-temporală: *agrementul și animația turistică* precum și *aspectul sau imaginea turistică* creată și

promovată. Întâmplător, toți cei 5 termeni încep cu litera “a”, așadar ne-am propus să îi numim: “Cei 5A” sau Factorii favorizanți ai turismului în arealul PNPC-Culoarul Bran-Rucăr.

III.2.1. Atractivitatea turistică a arealului

III.2.1.1. Evaluarea gradului de atractivitate al arealului

În urma încercării de cuantificare a acestor aspecte calitative, rezultatele confirmă cererea și circulația turistică, situându-se majoritar pe teritoriul Bran-Moieciu, atât ca urmare a accesibilității și patrimoniului antropoc și natural, cât și ca urmare serviciilor turistice oferite prin intermediul structurilor de cazare, alimentație și agrement. Ceea ce este extrem de important se referă la faptul că arealele care cuprind Măgura, Peștera, și comuna Fundata, pe de o parte și Comunele Rucăr și Dâmbovicioara, pe de altă parte, se au punctaje egale și,

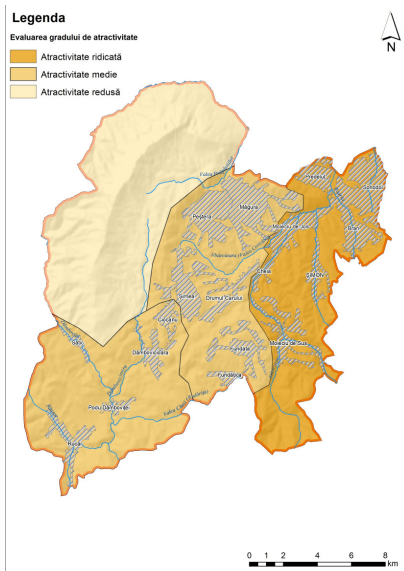

Fig. 14. Evaluarea atractivității turistice

mai ales, foarte apropiate de arealul Bran-Moieciu, confirmând astfel că această regiune poate să primească un volum considerabil de turiști, posibil redirecționat dinspre Bran-Moieciu, însă acest demers trebuie atent manageriat în sensul sustenabilității. În ceea ce privește Piatra Craiului, odată ce este privită ca masiv muntos și nu ca parc, așadar fără a include componenta umană valoroasă, atractivitatea sa se reduce la amatorii unor anumite tipologii turistice.

Atractivitatea turistică (fig. 14), văzută nuanțat în contextul turismului durabil, poate avea însă într-un viitor apropiat o scară valorică inversă celei prezentate, în condițiile intensificării traficului în zonele de accesibilitate ridicată ale arealului și totodată ca urmare a unui impact turistic (mai ales ecologic) prost manageriat în localitățile care astăzi prezintă o densitate mai mare a structurilor de primire turistică și înregistrează implicit un nivel mai ridicat al circulației turistice.

Atractivitatea turistică (fig. 14), văzută nuanțat în contextul turismului durabil, poate avea însă într-un viitor apropiat o scară valorică inversă celei prezentate, în condițiile intensificării traficului în zonele de accesibilitate ridicată ale arealului și totodată ca urmare a unui impact turistic (mai ales ecologic) prost manageriat în localitățile care astăzi prezintă o densitate mai mare a structurilor de primire turistică și înregistrează implicit un nivel mai ridicat al circulației turistice.

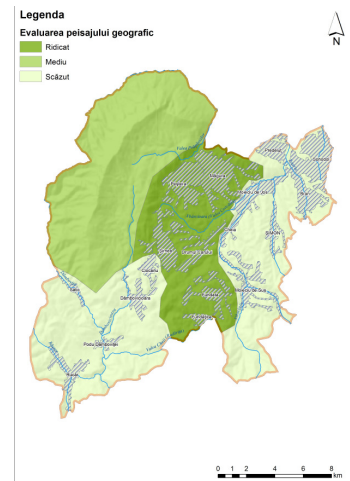

Fig. 15. Evaluarea atractivității peisagistice

III.2.1.2. Considerații asupra reflectării în turism a peisajelor

Se remarcă faptul că arealul Măgura-Peștera-Fundata-Șirnea se detașează, beneficiind de cea mai ridicată valoare peisagistică (fig. 15), urmat fiind de Masivul Piatra Craiului și abia apoi de Bran-Moieciu și, la distanță mare de Podu Dâmboviței.

Astfel, regiunea centrală a arealului, Măgura-Peștera-Fundata-Șirnea, devine un “miez” al perspectivei de dezvoltare durabilă prin turism, precum și conturării strategiei generale de promovare a arealului ca unul al turismului verde.

III.2.2. Accesibilitatea arealului – generator al aglomerării sezoniere versus factor favorizant al turismului

Legând Transilvania de Sudul Țării, arealul cuprins între Bran și Rucăr și extins către Vest cu arealul Parcului Național Piatra Craiului datorează o mare parte a circulației turistice accesibilității sale.

Cu toate acestea transportul cu mijloacele de transport în comun nu este extreme de bine dezvoltat, iar orarele sunt deficitare, fără a mai aminti și faptul că sate ca Șirnea sunt aproape complet uitate, autocarele lăsând, de regulă turiștii la bifurcația drumului principal cu drumul comunal.

Considerăm că o mai bună coordonare și a accesibilizare a întregului areal ar putea conduce al o distribuție mai uniformă a sosirilor și înnoptărilor turistice, favorizând și arealele centrale ale culoarului. De asemenea, introducerea unui mijloc de transport în comun pentru accesul la Plaiu Foi ar crește numărul de turiști care sosesc în areal pentru drumeție și alpinism, dar și al celor care s-ar deplasa doar pentru a admira peisajul și pentru a consuma diverse produse. În plus, gestionarea acestuia de către Administrația Parcului ar putea determina încasări atât de necesare și ar putea orienta fluxurile turistice în intervale orare coordonate.

III.2.3. Amenajarea turistică la limita între specific zonei și kitsch

Identificarea limitei de demarcație între tradițional și kitsch, poate porni de la diversele studii ale antropologului Vintilă Mihăilescu. Astfel, analizând scurtul parcurs evolutiv al așezărilor și gospodăriei tradiționale din Culoarul Bran-Rucăr, redat în capitolul II, subcapitolul II.2.2.4., putem identifica câteva etape evolutive ale acestora, ajungând, în final, ca pe aproape tot cuprinsul țării la așa-numitele “case făloase”, evidențiate de același antropolog anterior menționat.

Prin urmare, ceea ce întâlnim astăzi ca arhitectonică vizibilă în peisajul rural și montan se structurează în jurul următoarelor aspecte:

- raritatea caselor tradiționale aparținând de diverse epoci și stiluri arhitecturale anterioare;
- rare cazuri de renovare și reconvertire a locuințelor vechi în locuințe cu aspecte moderne și supraviețuirea unor case tradiționale alături de cele nou construite;
- inexistența unui stil unitar și definitoriu al arealului prin abundența structurilor noi, fără a avea vreo legătură cu arhitectura tradițională,
- singurele constante identificate sunt: *locuințe/structuri de cazare mari, iar dacă nu pot fi mari, macar să fie colorate;*
- apariția recentă a rusticului din lemn masiv, ceva mai bine integrat în peisaj, cu eternul balansoar și foisor prezente în aproape fiecare gospodărie și declarate substitute ale creșterii animalelor; remarcăm că acesta este un rustic adaptat stilului rural autohton, de multe cu gust și potrivire îndoielnică, cel mai adesea fără conexiune cu rusticul designer-irlor;
- apariția modelelor din Alpii austrieci ca urmare a trendului inserat în zonă încă de la apariția primului complex al investitorului local Gârbacea, Cheile Grădiștei; de remarcat copierea modelului îndeosebi în arealul localităților Moieciu de Sus și Moieciu de Jos;
- apariția unor intruziuni lezante la nivelul peisajului, care nu au absolut nicio legătură cu arealul;
- o serie de noi construcții realizate pe baza fondurilor europene, lucru demonstrat de pancartele afișate; o mare parte dintre acestea sunt, însă nefinalizate;
- aglomerări de structuri construite pe un teritoriu restrâns, neintegrate în peisaj și nepotrivite unele cu celelalte;
- invadarea arealului periferic PNPC cu case și vile de vacanță, precum și cu structuri de cazare care, cel mai adesea preiau modele occidentale și sunt relativ integrate teritoriului;
- supraviețuirea în cadrul PNPC a refugiilor ascunse (“*tainițe*”) și crearea refugiilor de creastă din fibra de sticlă, cu formă rotunjită.

III.2.4. Agrementul și animația turistică – puncte forte ale sustenabilității prin turism

Agrementul reprezintă un element important în satisfacerea nevoilor turiștilor, indiferent de motivația principală de vacanță sau de forma de turism practică.

Una dintre modalitățile cele mai comune în realizarea agrementului este animația turistică. A anima un grup înseamnă “*a pune suflet*”, a da viață și mișcare unui grup, mai pe scurt, înseamnă crearea unui ambient

plăcut, a unei atmosfere prielnice odihnei sau recreării. Academia Franceză a definit animația ca “*metoda de conducere a unui grup, ce favorizează integrarea și participarea membrilor grupului la viața colectivă*” ..

Observația în teren și chestionarea turiștilor au demonstrat următoarele aspecte:

- necesitatea diminuării accentului (prestatorilor, intermediarilor din turism, dar și al turiștilor) pe serviciile de cazare și masă și accentuarea caracterului agrement al produsului turistic;
- necesitatea unor locații și activități pentru copii, îndeosebi în localitățile cu cea mai mare frecvență turistică: Bran, Moieciu;
- necesitatea deschiderii și amenajării unor locații și activități pentru adolescenți și tineri, ca urmare a faptului că segmentul de vârstă este extrem de numeros și sosește în areal în cadru organizat (excursii școlare, universitare, practici, etc.);
- diversificarea serviciilor de agerement pentru adulți care își găsesc ca unice ocupații în mediul rural plimbarea, vizitarea obiectivelor turistice și achiziționarea de suveniruri;
- diversificarea serviciilor agrementale pentru seniori, români (numeroși în areal) și străini (cu așteptări mai mari).

Astfel, ca tipologie a animației turistice, sugerăm divizarea activităților în cadrul unităților de cazare, alimentație publică, muzeale sau de agrement, pe grupe de vârstă, aceasta fiind cea mai ușoară, dar și utilă și cu finalitate bine-definită sub forma rezultatelor efective.

III.2.5. Aspectul sau imaginea turistică creată și promovată

Reprezentările pe care și le fac vizitatorii muntelui exercită de asemenea o mare influență asupra frecvenței lor. Conceptul de reprezentare, care evocă ansamblul credințelor, ideilor și impresiilor pe care o persoană le are asupra locului său de destinație (Crompton, 1979, p. 18-23), permite explicarea atracției psihologice a unei regiuni (Hunt, 1975, p. 18-23). Organizatorii voiajelor turistice știu că este foarte important să creeze imagini pozitive pentru a dezvolta noi piețe.

II.2.5.1. Ghidurile turistice, presa turistică și internetul

În ansamblu, remarcăm o inflație a informației asupra arealului montan și brăneano-rucărean în diverse tipuri de material publicitar, iar internetul are astăzi un rol totodată informativ de excepție, dar și pervers ca urmare a informațiilor adesea neveridice sau contrafăcute.

Dorim să subliniem prezența ghidurilor și hărților realizate în decursul timpului, dar mai ales exactitatea celor care se referă la Masivul Piatra Craiului, cu contribuții de excepție în descoperirea cu adevărat a tainelor și unicității masivului. Această informație extrem de exactă și încă, cu mici excepții, valabilă are pe de o parte un rol extraordinar pentru alpiniști și iubitori ai multelui, însă oferă și cadrul propice pentru turiștii neavizați de a influența aspectele fragile, îndeosebi biogeografice.

III.2.5.2. Necesitatea demarketing-ului

Considerăm că două sunt arealele care necesită demarketing în arealul de studiu: pe de o parte Branul cu al său *Castel al lui Dracula*, iar pe de altă parte aria naturală protejată, de valoare inestimabilă prin unicitatea biogeografice, Piatra Craiului.

Astfel, în arealul brănean, se conturează clar ideea că Branul este punctul forte și principal al atracției turistice. La o analiză mai atentă, realizată în cadrul chestionării turiștilor care au vizitat Castelul Bran, s-a remarcat un aspect deosebit de important la nivel calitativ. Astfel, așa cum reiese și din graficul de mai jos, mai mult de jumătate dintre turiștii care au vizitat Castelul se așteptau la mai mult, fiind dezamăgiți de prea marea publicitate pentru prea puțin potențial atractiv. De asemenea, notorietatea Castelului și îndeosebi faptul că Branul se găsește pe drumul de acces dinspre Transilvania spre Sudul țării, determină și un număr extreme

de ridicat al turiștilor în tranzit atrași de marketingul produsului turistic actual. Pe termen lung aceste practici conduc la aspecte nedurabile și la descreșterea fluxului turistic.

Dacă ne raportăm la arealul protejat al Parcului Național Piatra Craiului, sunt necesare măsuri de demarketing pentru o gestionare și conservare durabilă, principiile funcționale, de promovare și vânzare constând în:

- gestionarea nivelului total de vizitare a parcului prin încurajarea sau descurajarea cererii;
- încurajarea sau descurajarea tipurilor specifice de vizitatori care sosesc în parc și care nu favorizează dezvoltarea unui turism sustenabil;
- înțelegerea nevoii de gestionare a vizitatorilor prin măsuri care întăresc protecția sau exclud vizitatorii din anumite areale sensibile.

Similară este situația și pentru arealul Branului, astfel încât vizitatorii, din motive legate de o mai bună gestionare, ar putea fi doar cei preferați și favorabili dezvoltării sustenabile.

În concluzie, utilizarea instrumentelor de demarketing este necesară într-un moment cheie al reorientării turismului de masă din areal în spiritul durabilității, al păstrării spiritului locului.

III.2.6. Analiza SWOT – fundament al strategiilor de dezvoltare turistică durabilă

În urma analizei fondului natural, antropic, al dezvoltării socio-economice, precum și a tuturor celorlalte aspecte de fond legate de dezvoltarea turistică durabilă a arealului, se decantează analiza SWOT, cu cele câteva puncte cheie de abordare a direcțiilor strategice, cu puncte tari legate de „Cei 5A”, cu puncte slabe generate de diferențele mai de distribuire în teritoriul a fenomenului turistic, cu amenințări legate de căderea înspre kitsch a componentelor tradiționale în ansamblu și de formele de poluare asupra mediului, cu oportunități legate de contextul favorabil al dezvoltării, în general și al turismului corienatt spre durabilitate în special.

III.3. ASPECTE CANTITATIVE ȘI CALITATIVE ALE TURISMULUI DURABIL

III.3.1. Aspecte teoretice și metodologice asupra indicatorilor de turism durabil

OMT încearcă o adaptare a Agendei 21 pentru turism la nivel local propunând în anul 1995 un set de indicatori de bază pentru domeniul turismului (www.unwto.org) Plecând de la acest set, identificăm pentru arealul de studiu următorii indicatori: categoria de protecție a sit-ului după indexul IUCN, numărul de turiști care vizitează situl (pe an/lună de vârf), intensitatea utilizării în perioadele de vârf (persoane/ha), raportul turiști/localnici (sezon și pe parcursul anului), existența unei metodologii de studiu a mediului sau controale cu privire la amenajarea zonei și a densității utilizării, existența unui plan regional de dezvoltare pentru destinația turistică în cauză, numărul de specii rare sau pe cale de dispariție, gradul de satisfacție a vizitatorilor, gradul de satisfacție a populației locale, proporția activităților economice generate numai de turism.

III.4. MANAGEMENTUL TURIȘTILOR

Așa cum am constatat, imaginea sit-ului turistic exercită o influență majoră asupra deciziilor individuale de a merge într-un loc și asupra alegerilor companiei care intermediază achiziționarea. Odată ajunși, practicile vizitatorilor sunt orientate printr-o serie de informații furnizate în hoteluri, în mediile culturale, la începutul cărărilor sau în centrele de prezentare a mediului.

III.4.1. Managementul turiștilor în Parcul Național Piatra Craiului

Una dintre cele mai eficiente metode de a cunoaște caracteristicile și structura activităților turistice în Parcul Național Piatra Craiului este monitorizarea turismului prin sondaje efectuate pe bază de chestionare.

Astfel, chestionarele se adresează turiștilor întâlniți în parc, iar completarea, centralizarea și interpretarea rezultatelor duc la conturarea imaginii activităților și facilităților turistice din parc și din comunitățile locale.

O primă rundă de monitorizare a activităților turistice s-a desfășurat cu ocazia proiectului Conservării Biodiversității în Piatra Craiului, când s-a urmărit obținerea aprecierii cantitative cât și calitative a fluxului turistic în zonă.

Mai întâi, conform sondajului menționat mai sus, anual Parcul Național Piatra Craiului este vizitat anual de circa 86000 turiști. Privind motivele venirii în Piatra Craiului, acestea sunt în ordinea importanței după cum urmează: *munte, natură, evadare din oraș*, pentru a fi *singur*, pentru a fi *cu familia*, pentru a *campa*. Astfel enumerarea relevă faptul că cele mai frecvente motive ale vizitării sunt legate de spectaculozitatea reliefului și naturii în Piatra Craiului și, din ce în ce mai mult în zilele noastre, de nevoia vitală a unei “dezintoxicări de noxele urbane”, așa cum mulți turiști în cauză mărturisesc.

Principalele caracteristici identificate sunt: principalele puncte de intrare în Parc sunt în ordine *Dâmbovicioara* ca urmare vizitării peșterii, *Plaiul Foi*, *Garofița Pietrei Craiului* și *Fântâna lui Botorog*, mașina este principalul mijloc de transport utilizat, principalele activități: *relaxare și peisaj*, vârstă: majoritatea sunt tineri, durata șederii: 2-3 zile în majoritate cu durată mai lungi de ședere la *Plaiul Foi*, *Brustureț*, *Curmătura* (campare), cazarea utilizată este, în ordine: cort, cabane, pensiuni, proporția relativ scăzută a *turiștilor străini*.

O a doua rundă de monitorizare s-a realizat în anul 2011, când s-a urmărit, din nou, de data aceasta în încercarea de a stabili aspectele calitative a fluxului turistic în zonă. Chestionarul (aceleși ca cel aplicat de APNPC) a fost aplicat aval de intrarea în Prăpăștiile Zărneștilor, în punctul numit *Fântâna lui Botorog*.

În ceea ce privește motivația și activitățile pe care doresc să le practice în parc, modificările nu sunt semnificative față de anul 2001, însă în ceea ce privește deplasarea turiștilor, procentul celor care se deplasează cu mașina a rămas superior valorii de 85%, în vreme ce a apărut bicicleta ca mijloc de transport care a determinat și scăderea procentului celor care se deplasează pe jos, acest aspect fiind extrem de important pentru un turism durabil.

Principalele diferențe care se remarcă în urma runde de monitorizare sunt următoarele:

- incomparabil mai mulți turiști sosiți doar pentru o scurtă plimbare în Prăpăștiile Zărneștilor, care nu sunt parcurse nici măcar până la jumătate, obiectivul principal fiind o fotografie în natură;
- aglomerarea cu mașini a arealului chiar la intrarea în Prăpăști și pe întreaga distanță dintre bariera și Fântâna lui Botorog;
- plimbările în grup constituit din familii și prieteni apropiați;
- desfășurarea de activități de tip team building de către salvamontişti, pe tarseele de escaladă din Prăpăști.

III.4.2. Problema gestionării turismului cu reședințe secundare

Consecințele majore ale practicantilor turismului cu reședințe secundare dispersate în tot arealul Culoarului Bran-Rucăr, dar și la *Plaiul Foi*, pot fi sintetizate astfel:

- acești străini sunt puțin înrădăcinați în noile lor locuri de rezidență și sunt puțini cei care interesează de afacerile locale, incluzând resursele care i-au atras și își părăsesc rezidențele imediat ce condițiile se degradează;
- cresc semnificativ utilizarea resurselor locale, pentru că rezidă mai mult în locul respectiv decât ceilalți vizitatori și dispun de timp; petrec mult timp în natură, lăsând urme profunde când practică sporturi ca schi-ul, motocicleta, motoare pentru zăpadă, vânătoarea etc.

- rolul lor în schimbările utilizării terenurilor este major, atât în termeni cantitativi cât și structurali; ste de asemenea de notat că această schimbare de proprietate exercită influențe negative asupra funcției turistice;
- consumă mai mult, fie că este vorba de produse locale sau importate; în special alimente, apă, energie și mână de lucru; acest consum are consecințe pentru localnicii obligați să plătească prețuri mai ridicate pentru bunurile și serviciile lor, să se lipsescă de acestea sau să plece, evidențiind așadar o mentalitate de vacanța, lipsa unei ocupații ;
- deocamdata cel care se remarcă în teritori este progresul economic al regiunii, fără însă a se putea cuantifica impactul asupra mediului, produselor și obiceiurilor locale ; la o simpla vedere de ansamblu, însă, mulțimea kitsch-urilor este impresionantă, atât la nivelul construcțiilor, cât și al produselor comercializate;
- schimbările culturale, în special în stilul de viață (diferit de cultura oficială) constituie o problemă majoră, bine descrisă și recunoscută de literatura asupra schimbărilor socio-economice, în special în antropologie aplicată; așa cum am văzut, aceasta descrie schimbările legate de turism, cu raporturi directe cu comunitățile tradiționale de la munte.
- printre noii veniți, o parte este interesată de măsuri pentru protecția și încurajarea activităților turistice (de exemplu, Pensiunea Bubulina din Măgura) ;
- participă de asemenea la activități conștiente ale problemelor de mediu, în special în împrejurimi;
- sunt puțini cei participă activ la protecția valorilor care i-au atras.

În concluzie, par să existe două tipuri de practicanți ai turismului cu reședință secundară: cei care doresc să conserve resursele și cei care le utilizează. Aceste două tipuri nu sunt în general în armonie cu autohtonii ca urmare a valorilor și comportamentelor lor diferite. Adesea sunt chiar în conflict cu aceștia. Locuitorii mai vechi reproșează în special turismului cu reședințe secundare, care se adaugă turiștilor, reducerea liniștii lor.

III.4.3. Amprenta turistică – martor al durabilității sau nondurabilității unui teritoriu. Studiu de caz: comuna Moieciu

Turismul durabil nu poate fi luat în discuție fără a parcurge problematica industriei turistice pentru un teritoriu dat, fără a lua în considerare comunitatea locală și protecția mediului înconjurător, fără plasarea într-un riguros cadru legislativ și, mai ales, fără a studia comportamentul turistului sosit în arealul în discuție.

Oricare ar fi stilul vacanței sale, turistul determină impacturi pozitive și negative asupra economiei, culturii și mediului destinației pe care o vizitează.

Plecând de la definiția amprentei ecologice (*Ecological Footprint*, Wackernagaal & Rees, 1996) care măsoară presiunea pe care omenirea o exercită asupra biosferei, în funcție de suprafața productivă (teren și luciu de apă) a planetei necesară pentru furnizarea resurselor naturale pe care le consuma și pentru neutralizarea deșeurilor pe care le generează locuitorii planetei, ne propunem stabilirea unei amprente turistice, prin similitudine cu amprenta ecologică (Cristina, Pătrașcu, N. Ciangă, 2010, p.252-262).

O definiție a amprentei turistice ar putea fi: presiunea exercitată de către un turist asupra locului vizitat în funcție de capacitatea de susținere ecologică, fizică, social-receptivă, economică, psihologică a sitului turistic în scopul durabilității turismului sitului respectiv genererând posibilitatea de turism în condiții similare și pentru generațiile viitoare prin capacitatea de neutralizare a impactului turistic actual.

Încă de la început trebuie, însă determinate capacitățile de suport pentru turism:

- capacitatea ecologică: face referire la stabilirea aceluși nivel de dezvoltare a structurilor și activităților turistice fără a afecta puternic mediul ambiant;

- capacitatea fizică: necesită protejarea componentelor fizice ale teritoriului care se poate face prin investiții în tehnologie performantă și printr-o prestare de ridicat nivel calitativ a serviciilor turistice;
- capacitatea social-receptivă: dezvoltarea unei zone sau localități turistice trebuie să țină cont de modul tradițional de viață al locuitorilor și de obiceiurile acestora;
- capacitatea economică: pune în evidență valorificarea tuturor resurselor prezente, prin activități turistice și reprezintă capacitatea de menținere a funcției turistice a unui teritoriu dat;
- capacitatea psihologică: este legată de percepția negativă a turiștilor față de destinația turistică, în urma degradărilor de mediu sau a atitudinii neadecvate a populației autohtone.

Astfel, prin determinarea capacităților de suport pentru turism, aflate în strânsă legătură cu activitățile turistice, se poate discerne limita tangibilă sau netangibilă, măsurabilă sau nemăsurabilă, între posibilitatea ca generațiile viitoare să profite de turism în condiții similare ale sitului turistic luat în discuție prin capacitatea de neutralizare a impactului turistic actual, și transformarea sitului respectiv astfel încât turismul va genera în arealul în discuție un impact mult prea puternic, transformându-l, capacitatea de neutralizare fiind depășită, în acest caz.

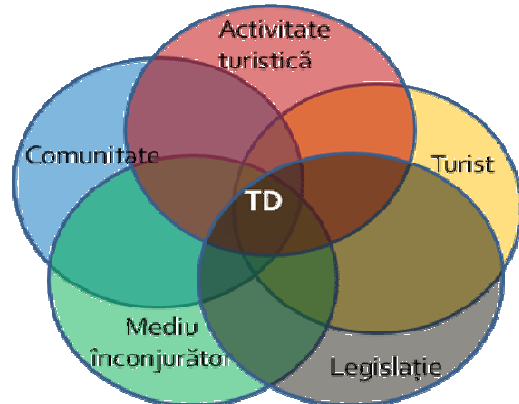

Fig. 16. Locul turistului în cadrul turismului durabil

Considerăm că suportul pentru durabilitatea turismului unui areal dat este reprezentat de potențialul turistic și de susținere al mediului înconjurător, de continuitatea comunității umane și respectarea tradițiilor sale, în paralele cu dezvoltare economică durabilă prin activități turistice durabile, dar remarcăm, în același timp, și necesitatea turistului responsabil și chiar eco-responsabil, deoarece, așa cum am văzut prin acest studiu, impactul turistului este unul major (fig. 16), turistul fiind cel care modelează activitățile turistice, adaptarea unităților de cazare la cerințele sale și chiar pierderea sau păstrarea tradițiilor prin cerințele pe care le manifestă.

Considerăm că acest model de analiză poate fi ușor aplicat pentru orice alt teritoriu, fundamentând direcțiile de dezvoltare durabilă prin turism.

CAP. IV MODELE INTEGRATIVE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ PRIN TURISM ÎN PARCUL NAȚIONAL PIATRA CRAIULUI – CULOARUL BRAN – RUCĂR

Primele trei capitole creează cadrul necesar pentru a răspunde nevoilor de dezvoltare durabilă prin turism. Capitolul final așează studiul în matricea durabilității susținută de cei trei piloni de bază: economic, environmental și social, completați însă cu pilonul educativ pe care îl considerăm crucial în dezvoltarea turismului durabil în arealul Piatra Craiului – Bran-Rucăr, dar și în România, în general. Astfel, considerăm că pilonul economic poate însemna o relaționare corelată în industria turistică locală sub forma unui cluster turistic cu tendință durabilă având drept principală țintă inovația și diversificarea produsului turistic local prin cooperarea operatorilor din turism și prin creșterea competitivității.

Protecția și conservarea mediului înconjurător pot fi susținute prin turism și se bazează pe promovarea în cadrul unei campanii publicitare coordonate a cluster-ului turistic constituit, orientat spre turismul verde și chiar denumit ca atare, expresia aceasta fiind considerată cuprinzătoare și exprimând clar tendința durabilă a sistemului environmental în sens larg.

În aceeași idee a durabilității unui areal puternic dezvoltat din punct de vedere turistic, vom accentua importanța percepției acestuia din perspectiva *spiritului locului*, așa cum a fost definit acesta prin declarația

ICOMOS „Salvarea spiritului locului” de la Quebec din 4 octombrie 2008. Astfel, vom evidenția importanța comunității umane în individualizarea arealului ca un areal turistic de excepție, prin valorificarea turistică bazată pe comunitate (Community Based Tourism, CBT).

Etichetarea produselor *locale, ca pe vremuri sau ca la mama acasă* sau *produits de terroir* (după modelul francez), reprezintă o oportunitate majoră pentru dezvoltarea turistică durabilă. Acestea perpetuează meserii, tradiții și rețete locale, conservând patrimonial cultural imaterial, pe de o parte, și aducând câștiguri substanțiale producătorilor locali, pe de altă parte. Astfel, ele îndeplinesc rolul de vectori ai durabilității, iar sarcina acestora în cadrul ofertei turistice este de a o diversifica, de a atrage cererea turistică prin originalitate și individualitate, de a personaliza oferta turistică și de a crea deschidere pentru vânzarea și utilizarea produselor specifice teritoriului.

Deoarece încă de la începutul studiului în teren am remarcat linia extrem de fină de demarcație între durabil și non-durabil, considerăm că accentuarea aspectelor educative și de conștientizare publică în spiritul respectului pentru mediul înconjurător în sens larg, reprezintă “cheia” care permite “deschiderea porții” dezvoltării durabile prin turism.

Educația prin turism se constituie ca bază de pornire pentru conștientizarea importanței păstrării, conservării și valorificării durabile a patrimoniului, natural și cultural, din teritoriul analizat. Astfel, pe termen lung, se urmărește sensibilizarea și conștientizarea atât în rândul turiștilor, cât și al comunităților locale asupra importanței construirii unui turism durabil. Într-un cuvânt, reeducare, pentru ca natura și aspectele tradiționale rurale să beneficieze de respectul cuvenit din partea comunității locale și a turiștilor.

IV.1. DEZVOLTAREA ECONOMICĂ DURABILĂ PRIN CREAREA CLUSTER-ULUI DE “TURISM VERDE” PARCUL NAȚIONAL PIATRA CRAIULUI – CULOARUL BRAN-RUCĂR

IV.1.1. Aspecte conceptuale și metodologice

Misiunea unui cluster de turism este creșterea competitivității și a ratei de ocupare a forței de muncă prin interconectarea de oameni, abilități, competențe și cunoștințe. O altă misiune este creșterea eficienței deoarece este mult mai facilă colaborarea într-o rețea cu clienți și furnizori. Importanța deosebită a cluster-ului stimulează inovarea, interacțiunea cu clienții dând naștere ideilor noi și generând o mare presiune asupra inovării.

Clusterelor turistice s-ar putea împărți în: servicii turistice (servicii de cazare, restaurație, transport, etc.), cluster geografice (regiuni, rute), cluster tematice (turism cultural, rural, natural, gastronomic, etc.)

Cluster-ul propus pentru Parcul Național Piatra Craiului – Culoarul Bran-Rucăr este unul de turism tematic, având la bază principiile dezvoltării durabile. Un astfel de cluster este posibil ca urmare a concentrării în teritoriu a operatorilor și prestatorilor din turism, dar și a furnizorilor.

	Agenții de turism	Tour-operatori turistici	
Servicii de relații cu publicul și cercetare a pieței	↓	↓	Servicii locale de vânzări, de asigurare
Furnizori de producție alimentară	Restaurante și alte unități de alimentație publică	Servicii de animație turistică și agrement	Transporturile de acces
Servicii pe piața imobiliară	Unități de cazare	Transporturi locale	Souveniruri

Servicii de Servire	↑	↑	Bănci, schimburi valutare
Agenții Guvernamentale		Instituții de Învățământ	Grupuri industriale

IV.1.2. Inovația și avantajul competiției directe

Abordarea de față are drept obiectiv implementarea teoretică a conceptului de cluster asupra unei zone montane cu un foarte mare potențial turistic. Obiectivul principal este acela de a lansa arealul Parcul Național Piatra Craiului – culoarul Bran-Rucăr pe piața turistică europeană sub conceptul de Turism Verde. S-a încercat o aplicare practică a teoriei clusterelor (M. Porter) de a îmbunătăți colaborarea dintre afaceri și lanțurile de furnizori, toate îndreptate pe segmente specifice de piață, având în față valorile ce pot reprezenta un avantaj comparativ. Necesitatea de protejare și conservare a resurselor naturale a făcut ca această abordare să fie pe o linie durabilă, de dezvoltare a unui turism durabil.

Clusterelor se dezvoltă și sunt foarte importante deoarece creează beneficii economice, schițate pe trei dimensiuni:

- companiile pot opera la un nivel mai ridicat al eficienței, timpii de reacție între companii și furnizori fiind mai mici decât în cazul izolării;
- companiile și instituțiile de cercetare pot obține un nivel ridicat de inovație, informația și interacționarea direct cu clienții creează noi idei și impun o presiune mare de inovare, în timp ce mediul cluster-ului scade costurile experimentării;
- nivelul formării afacerilor tinde să fie mai ridicat în cadrul unui cluster

Inovația și diversificarea sunt cele care conduc la dezvoltarea ofertei turistice și a serviciilor moderne și inovatoare pentru a menține și a atrage turiști noi în zonele de interes ale Culoarului Bran-Rucăr și în cadrul Parcului Național Piatra Craiului.

IV.1.3. Factori favorizanți ai dezvoltării prin intermediul cluster-ului turistic

În acest subcapitol sunt tratați factorii favorizanți ai dezvoltării prin intermediul cluster-ului turistic: inovația și diversificarea serviciilor și produselor turistice, Creșterea competitivității și calității în turism, îmbunătățirea calității serviciilor turistice, cooperarea prestatorilor și operatorilor din turism, promovarea coordonată a arealului și contribuția la dezvoltarea regională.

IV.2. SUSTENABILITATEA ENVIRONMENTALĂ CENTRATĂ PE STRATEGIA DE PROMOVARE TURISTICĂ A AREALULUI PARCUL NAȚIONAL PIATRA CRAIULUI – CULOARUL BRAN-RUCĂR CA DESTINAȚIE DE "TURISM VERDE"

Pentru a crea cadrul promovării sub forma unei strategii coordonate a arealului, s-au analizat, mai întâi *strategiile de conservare și dezvoltare care susțin ideea de "DESTINAȚIE VERDE"*.

La nivelul PNPC, pe lângă strategia de turism durabil, s-au realizat trei mari proiecte pentru o protecție cât mai eficientă a naturii: *Managementul Conservării Biodiversității în România* (o reală oportunitate pentru înființarea administrației parcului și a planului propriu de management, multe specii de plante au fost obiectul protecției, astfel luptând împotriva procesului de dispariție, a sprijinit comunitățile locale în conservarea tradițiilor și obiceiurilor specifice zonei, integrându-le în politica parcului de conservare a naturii, *Proiectul "Situri Natura 2000 în Parcul Național Piatra Craiului"* (impactul cel mai mare a fost asupra habitatelor, crescând, astfel, gradul de conservare al grohotișurilor, pajiștilor alpine și subalpine pe substrat calcaros, s-au înregistrat beneficii semnificative privind conservarea speciilor și refacerea habitatelor acestora, iar impactul social s-a resimțit asupra comunităților locale, datorită activităților de educație ecologică și conștientizare

publică), *Proiectul „Carnivore Mari din Carpați”* (principalele efecte ale proiectului au fost vizibile, pe de o parte, în ceea ce privește habitatele de lupi, urși și râși, iar pe de alta, s-a îmbunătățit și relația om-carnivore prin programele educaționale promovate atât în mediul academic, cât și în rândul comunităților locale; a generat și îmbunătățiri semnificative cu privire la turismul local prin atragerea turiștilor străini, spre exemplu în anul 2002 în zona Zărnești au sosit peste 80 de grupuri de elvețieni, austrieci și englezi).

În partea a doua au fost trecute în revistă toate etapele necesare întocmirii unei strategii de promovare ca Areal de Turism Verde, pe baza Profilului ecoturistului (vârstă cuprinsă între 30 și 59 de ani, studii superioare și venituri peste medie; caută doar servicii de calitate superioară în special ghizi locali excelenți, preferă zonele neaglomerate, alimente ce provin din produse naturale, sunt îndreptați spre conservarea naturii)

Toți acești călători vizați prin strategiile care au avut la bază conservarea, dar și promovarea parcului și a zonei în general, sunt turiști cu discernământ și reprezintă un tip special de turiști, ce utilizează resursele media într-un anumit fel și au anumite așteptări legate de destinație. În privința profilului psihografic al turistului cu discernământ, MDTR spune că acesta este „deschis la minte și tolerant, duce o viață sănătoasă și activă, dar caută riscuri și provocări, apreciază când primește recunoaștere din partea cunoscuților, e utilizator high-tech care se informează în amănunt despre destinația de călătorie dar totuși nu uită să citească mult, atât acasă, cât și în călătorii”.

În plus, acest turist respectă mediul natural, social și cultural și alege destinații cu valori pe care le înțelege și împărtășește. Potretul călătorului cu discernământ este încheiat de MDTR cu precizarea că se încadrează între 25-34 ani și respectiv 50-64 ani, dar, în acest ultim interval de vârstă, trebuie să fie vorba de familii ai căror copii nu mai locuiesc cu aceștia, au neapărat studii superioare și venituri medii spre mari, dar mai ales potențial de cheltuieli mari. Scopurile în care călătorește un astfel de turist sunt doar pentru a trăi experiențe și emoții noi sau pentru a-și satisface un anumit interes special, pentru a învăța sau a se implica și interacționa în medii plăcute și foarte sigure.

Astfel, reiese că, în virtutea unui turism durabil, este necesară, în primul rând responsabilizarea turistică și ecoturistică, aceasta fiind motivația care stă la baza creării fondului de sprijin pentru promovarea arealului Parcul Național Piatra Craiului și a Culoarului Bran-Rucăr ca un areal dedicat turismului verde care, *în viziunea noastră și în sens larg, cuprinde trecerea de la turismul clasic la turismul durabil prin raportarea responsabilă și sustenabilă a prestatorilor, intermediarilor și beneficiarilor din turism la realitatea și valoarea “environmentului” unui areal cu precădere diferit și opus mediului antropizat, însă cu reale valori patrimoniale culturale.*

IV.3. “PĂSTRAREA SPIRITULUI LOCULUI” – PILONUL SOCIAL AL DEZVOLTĂRII DURABILE PRIN TURISM

Spiritul locului reprezintă, conform ICOMOS (*International Council on Monuments and Sites*): o construcție umană destinată să deservească nevoile sociale și există îndeosebi în comunitățile tradiționale; se asociază cu salvarea memoriei, vitalității și perenității comunității!, se constituie din elemente materiale (situri, peisaje, clădiri, obiecte) și imateriale (amintiri, documente scrise, ritualuri, festivaluri, meserii, valori, etc.) care servesc împreună și de manieră semnificativă pentru marca un loc și a-i da un spirit.

De remarcat sunt următoarele aspecte: caracterul viu și permanent al monumentelor, siturilor și peisajelor culturale și viziunea mai bogată și mai dinamică asupra patrimoniului cultural;

Se naște astfel întrebarea, ce și mai ales cum se poate conserva în așa fel încât acel ceva să evolueze odată cu dezvoltarea turismului în areal în general și a turismului durabil, în special.

Răspunsul este simplu, rezultat în urma simplei comparații între:

- un muzeu (de exemplu muzeul în aer liber de la poalele castelului) și un sat care păstrează structura tradițională (de exemplu, Fundățica);
- portul popular purtat la o sărbătoare pe scenă de protagoniști și cel purtat într-o zi de sărbătoare, în drum spre biserică;
- Castelul Bran cu încăperi aproape vide și același castel în vremea Reginei Maria;
- chinezisme și obiectele de pluș comercializate la târguri și la poalele Catelului Bran și cașul de Rucăr cumpărat din supermarket-uri și între branza de Rucăr-Podu Dâmboviței cumpărată gustând direct din bucata proapăt produsă;
- dansurile populare dansate pe o scenă și cele de la o nuntă tradițională;
- micul dejun în preparate achiziționate și cel pe bază de produse realizate "în casă" ș.a.m.d.

Practic, "spiritul locului" este cel care ne transmite atmosfera care a încheat o comunitate și care a definit-o sub aspect cultural și care astăzi trebuie să își gsească resursele de dezvoltare prin turism pe baza următoarelor principii: conservarea ocupațiilor tradiționale, conservarea dansurilor tradiționale, conservarea structurii tradiționale a satelor, Conservarea produselor tradiționale, transmiterea și conservarea legendelor locale, conservarea spiritului brănean și rucărean

IV.3.1. Turismul bazat de comunitate și promovarea coordonată a produselor locale

Cererea turistică în arealul de studiu, atât pe Culoarul Bran-Rucăr, cât și în Parcul Național Piatra Craiului a crescut foarte mult în ultimul deceniu. Acestei evoluții cantitative i se juxtapune o similară evoluție la nivel calitativ, rezultată în urma evaluărilor răspunsurilor la chestionarele adresate turiștilor arealului.

Cercetarea noastră, precum și inițiativele de dezvoltare întreprinse atât în cadrul Parcului Național Piatra Craiului, cât și în arealul rural Bran-Rucăr, confirmă faptul că una dintre căile de urmat pentru dezvoltarea durabilă a arealului este turismul bazat pe produsele locale și, mai mult, întreg arealul se poate constitui într-o ofertă turistică bazată pe valorile locale, de fapt pe "secretele locale".

Considerăm că arealul studiat are două atu-uri turistice principale: recunoașterea, atât pe plan intern, cât și extern ca arealul legat de legenda lui Dracula, recunoașterea, atât la nivelul turismului științific, cât și la nivelul turismului de recreare ca un areal care posedă unicate naturale: garofița Pietrei Craiului, pădurile virgine, etc., dar și un anumit tip de obiective turistice antropice, refugiile puțin cunoscute, create de-a lungul timpului de iubitorii "Crăiesei". Aceste două argumente, care reprezintă practic baza circulației turistice din acest areal (fapt demonstrate de circulația turistică la Castelul Bran și de turismul de incoming și al cunoscătorilor din Piatra Craiului), trimit la ideea de mister și/sau secret. Misterele și/sau secretele locului apar în chiar denumirea locală a refugiilor ascunse, apelate cu termenul "tainiță" sau în publicitatea arealului unde apar texte de tipul: "valorile păstrate în lada de zestre a României", "acest sanctuar al naturii" (<http://www.statiunea-turistica-bran.ro/>), "Castelul Viselor" (<http://www.bran-castle.com/>), etc.

Toate aceste acțiuni permit prestatorilor locali din arealul Bran-Rucăr – Piatra Craiului să cultive diferențele dintre ei, marcând, în același timp foarte clar caracteristicile propriului „teritoriu”, dar și demarcându-se față de alte destinații turistice concurente pe aceleași segmente de clientelă, pe aceleași tipuri și forme de turism sau din areale turistice apropiate (de exp. Valea Prahovei – Munții Bucegi).

Principalele obiective pot fi sintetizate astfel:

- o astfel de inițiativă favorizează dezvoltarea locală, sprijinindu-se pe diversitatea, calitatea și atractivitatea resurselor locale ale arealului studiat și pe realizarea unui proiect de dezvoltare turistică coerentă și durabilă;
- acest demers determină conștientizarea actorilor locali asupra bogăției teritoriului Bran-Rucăr – Piatra Craiului și favorizează crearea unei game de produse și de prestații turistice capabile să realizeze și să

statornicească în mod durabil imaginea de „local” și notorietatea destinației turistice Bran-Rucăr – Piatra Craiului;

- ar putea garanta calitatea ofertei turistice locale, prin certificări recunoscute;
- să permită diferențierea de ofertele turistice clasice din teritoriile rurale propunând o ofertă de prestații turistice locale personalizate capabile să răspundă așteptărilor de descoperire ale turiștilor (prin produsele locale, prin deținerea informațiilor și experienței în privința îndeletnicirilor locale, prin istoria locurilor și patrimoniul natural și antropic, prin cultivarea tradițiilor, prin peisaje naturale și antropice);
- să prezinte garanția calității constante și durabile a ofertei locale pentru vizitatori, rezultată în urma certificărilor recunoscute;
- să se sprijine pe o rețea de actori și profesioniști animați și coordonați la scara arealului analizat; această rețea ar fi ideal să se bazeze pe prestatorii locali.

Astfel, acest areal se poate concretiza într-un areal-test care poate contribui la elaborarea unei metodologii de tip „secrete locale” pentru alte areale din țara noastră care se pot dezvolta durabil prin turism.

Astfel, numai printr-un proces riguros și coordonat la nivel local și regional, bazat pe inițiativa locală și calitatea prestării unor servicii turistice care conservă tradiția și spiritul locului, aducând simultan venit, promovare și faimă prestatorilor, se contruiește pilonul social al dezvoltării durabile prin turism.

IV.3.2. Păstrarea secretelor “Crăiesei” Carpaților

Pe lângă aspectele deosebite legate de morfologie, peisaj, unicate biogeografice, tipologia turistică variată, misterul Pietrei Craiului se leagă îndeosebi de existența așa numitelor *trasee nemarcate sau hățase*, precum și a *refugiilor ascunse sau tainite* care oferă posibilitatea înnoptării cu scopul de a parcurge traseele fără a purta cortul în spate sau fără a fi necesară coborârea din abruptul “Crăiesei”. Traseele acestea au fost marcate doar de și pentru cunoscători, iar refugiile au fost ridicate tot de marii împătimiți ai muntelui și îndeosebi ai Pietrei Craiului.

IV.3.2.1. Traseele turistice nemarcate

În Parcul Național Piatra Craiului se regăsesc patru categorii de trasee turistice: *traseele marcate de apropiere de munte, traseele marcate de acces spre creastă, traseul marcat de creastă și traseele nemarcate din zona abruptului* (versant vestic) (adaptare după: E. Cristea, 1984 și Harta turistică a Parcului Național Piatra Craiului, autor D.Lipan, 2002):

În ceea ce privește traseele nemarcate abordarea este mai complexă și mai complicată atât la nivel practic, cât și teoretic. Acestea sunt în principiu, cele situate pe peretele vestic al masivului, sunt greu accesibile și extrem de periculoase pentru cei care nu cunosc regulile muntelui și ale vremii la munte, motiv pentru care au existat o serie de accidente mortale în încercarea de a le parcurge.

În același timp, traseele oferă o frumusețe sălbatică, cu posibilitatea de a zări și fotografia plantele ocrotite (endemismul garofița pietrei craiului sau bine cunoscuta floare de colț), de a întâlni capre negre, de a descoperi poieni ascuse între stânci, de a practica alpinismul; pretutindeni domnește bunul simț, spiritul ecologic și respectul, domnește un spirit care este cel care se regăsește la baza creării acestei lucrări, al responsabilității și eco-responsabilității în turism. Astfel, traseele sunt cele situate pe brăurile orizontale brăzdate de vâlcele și padini: Brăul Ciorânga (ramura de jos), Brăul Ciorânga Mare, Brăul de Sus, traversate de Vâlcetul Hornului Închis, Vâlcetul Spălat, Padina Închisă, Canionul Ciorânga Mare, Padina lui Râie, Vâlcetul cu Fereastră, Padina lui Călineț, etc.

Între oamenii de munte din țara noastră, popularizarea traseelor nemarcate din zonele de abrupt ale Pietrei Craiului, a fost și rămâne o eternă dispută; pe de o parte domnește o secretomanie, iar pe de altă parte începând cu Ion Ionescu-Dunăreanu, realmente desțelenitorul editorial al zonei prin monografia "Piatra

Craiului" în două ediții și îndeosebi prin Walter Kargel sau Emilian Cristea, autorul celei mai apreciate monografii asupra masivului, cărările ascunse și refugiile montane de tip tainiță au început a fi căutate de cunoscători ai muntelui, dar și de turiști mai puțin avizați.

Păstrarea acestor secrete nu se referă la popularizarea traseelor care nu reprezintă un pericol în sine decât pentru cel ce dorește să le parcurgă, în schimb, un real pericol care poate întradevăr modifica starea lucrurilor în zonele de abrupt, ca și în orice alte zone, este "efortul întrunit", concentrat, al unui întreg sistem prost condus și administrat, care poate "inventă" oricând necesitatea unor amenajări nepotrivite și care ar aduce prejudicii iremediabile de tipul (telegondolă, traseu auto, telecabină, teleschi pe o vale de abrupt, pistă de elicopter dedicată schiorilor miliardari, etc.). Această temere este de altminteri justificată în unele cazuri, de pildă instalarea de cabluri de genul celui existent cândva la ieșirea sudică din Poiana Închisă.

IV.3.2.2. Refugiile ascunse sau "tainițele" montane

Structurile de cazare prezente în Parcul Național Piatra Craiului sunt: pensiuni, vile "la cheie" și case de vacanță, pe de o parte și cabane, refugii și tainițe, pe de altă parte. Pe acestea din urmă ne propunem să le tratăm mai îndeaproape deoarece se constituie și ele, alături de toți factorii fizico-geografici și generatori ai turismului, în atracții spre descoperirea tărâmului magic al Pietrei Craiului.

Refugiul ascuns sau tainița montană reprezintă, în mentalitatea autohtonă și a cunoscătorilor Masivului Piatra Craiului un refugiu (căbănuță), locație tainică, ascunsă, care nu poate fi găsită pe nici un traseu turistic marcat până acum în masiv. Aceste adăposturi au fost construite de grupuri restrânse de pasionați montanarizi îndrăgostiți iremediabil de farmecul frumuseților naturale din acest spațiu carpatic. Acestea sunt: "Castelul Crăiței", „Aninata”, „Prințesa”, Șochima (Bârlogul Ursului), Refugiul Speologic, toate situate la peste 1600 m altitudine.

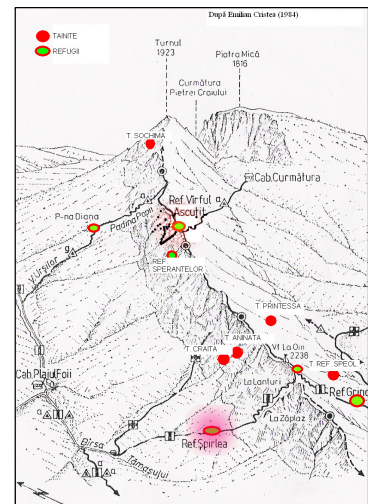

Fig. 17. Distribuția tainițelor în Piatra Craiului

Distribuția acestor adăposturi pe întinsul masivului (fig. 17), la intrarea în spectaculoasele trasee nemarcate le conferă importanță sub aspectul alpinismului, însă legendele lor legate de construcția (cu rucsacul în spinare, cărând bucată cu bucată) și de rolul îndeplinit ca adăposturi în perioada comunistă, sunt cele care le transformă în obiective turistice căutate de pasionații muntelui și nu numai.

IV.4. "CHEIA" VIABILITĂȚII TURISTICE: EDUCAȚIA PENTRU PROTECȚIA MEDIULUI INCONJURATOR ȘI PROGRAMELE DE CONȘTIENȚIZARE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A TURISMULUI

IV.4.1. Educație și conștientizare pentru durabilitate

Conform UNESCO, educația de mediu constituie un proces de învățare care sporește cunoștințele și conștientizarea oamenilor privitor la mediu și dezideratele asociate, dezvoltă abilitățile și expertiza necesară pentru a se adresa cerințelor, cultivă atitudinile, motivațiile și angajamentele determinând luarea unor decizii informate și abordarea responsabilă a acțiunilor. (http://www.gdrc.org/uem/ee/EE-Tbilisi_1977.pdf)

Componentele educației de mediu sunt:

- conștientizarea și sensibilizarea în ceea ce privește mediul și dezideratele de mediu;
- cunoașterea și înțelegerea mediului și a cerințelor mediului;
- atitudinea privind interesul pentru mediu și motivația de a ameliora sau a conserva calitatea acestuia;
- abilități în identificarea și sprijin în soluționarea cerințelor mediului.

IV.4.2. Coduri etice, norme de conduită și modele de programe educative

Mason și Mowforth (1995, citați de Mihaela Dinu, 2005, p. 26) identifică patru domenii principale ale codurilor de conduită: defășurarea monitorizării și eficiența, utilizarea codurilor, nevoia de coordonare, utilizarea autoreglementărilor.

Modele de programe educative

În ceea ce privește programele educative din Parcul Național Grand Teton- “Alpii Statelor Unite ale Americii” un aspect extrem de interesant este faptul că toate produsele vândute sunt aprobate de către Serviciul de Parcuri Naționale și trebuie să servească *funcțiilor educative*, deci, de fiecare dată când cineva achiziționează un produs din librăria parcului, persoana respectivă sprijină programe educative, interpretative și științifice

Astfel, obiectivul nostru este acela de a imagina un model perfectibil de turism pe teritoriul Parcului, ținând cont de strategiile americane. Modelul va fi analizat în funcție de aplicabilitatea sa, astfel încât să satisfacă unul dintre obiectivele principale impuse în studiul de față și anume realizarea echilibrului între un turism excesiv și un environmentalism exagerat prin implementarea unor programe educative în Parcul Național Piatra Craiului.

IV.4.3. Activități eco-responsabile în Parcul Național Piatra Craiului

Acțiuni de conștientizare a publicului au fost dezvoltate în cadrul PNPC prin proiectele pe care aceasta le-a derulat, respectiv “Managementul conservării biodiversității în România”, finalizat în 2006 și “Situri Natura 2000 în Parcul Național Piatra Craiului”, finalizat în 2007, cu sprijinul și experiența organizațiilor internaționale, printr-un proces participativ care a implicat grupuri țintă cheie din PNPC.

Un instrument deosebit de important de conștientizare publică s-a așteptat a fi *Centrul de Vizitare* din Zărnești, care se dorea a găzdui expoziții permanente ale administrației parcului precum și temporare (pe diferite teme legate de conservarea biodiversității, tradiții și obiceiuri locale etc.), o sală de clasă unde s-ar putea organiza întâlniri cu școlari și vizitatori și o sală de conferință care ar putea oferi suport în organizarea de evenimente naționale și internaționale legate de protecția mediului. Proiectul s-a dovedit a fi foarte (sau prea) ambițios încă de la început, iar acest lucru va fi demonstrat în cele ce urmează. Mai întâi, planul presupunea construcția a două centre de vizitare și trei puncte de informare turistică. Punctele de informare aveau să fie instalate la Bran, Curmătura și Plaiul Foi, iar centrele de vizitare urmând a fi situate la Zărnești și Rucăr. Judecând după fondurile financiare insuficiente, ideea celorlalte centre rămâne deocamdată în umbră până la eventualele obțineri de alte finanțări.

Practic, educația de mediu accentuează cinci obiective: *conștientizarea, cunoașterea, atitudinea, deprinderile, participarea*.

Activitățile educative desfășurate în PNPC sunt la momentul actual puțin și dispersate: *Traseul ecologic educativ din Piatra Craiului* (inaugurat în anul 2003 și cuprinde un număr de șase panouri care oferă informații referitoare la principalele ecosisteme în care sunt amplasate, având atât o latură educativă, cât și informativă), *Micii Rangeri ai Pietrei Craiului* (cadru propice desfășurării unor activități pe de o parte distractive, iar pe de altă parte educative, oferind posibilitatea tinerei generații să respecte valorile naturale și, mai ales, să o formeze în spiritul protecției naturii și a unei dezvoltări durabile), *Taberele eco-educative* organizate de către diverse cluburi de turism în colaborare cu Administrația Parcului.

Evaluarea turismului educativ în PNPC

În prezent, programele educative nu sunt prea numeroase în cadrul parcului, cu toate că se depun eforturi pentru diversificarea lor. Considerăm că soluția nu constă în implementarea abundentă a unor programe copiate, fără ca acestea să se adapteze condițiilor naturale sau antropice ale masivului. Dimpotrivă, se impune o cunoaștere în profunzime a rădăcinii problemei, mai precis să se identifice originea neajunsurilor,

preferințele turiștilor și a comunității locale pentru anumite activități care pot fi cuprinse în aceste programe educative.

Evaluarea situației actuale a turismului educativ pe baza unui *chestionar tematic* aplicat sub aceeași formă celor două segmente importante din PNPC: turiștilor și comunităților locale, a generat următoarele rezultate principale: *localnicii sunt sensibili la necesitatea implementării unor strategii de programe educative în virtutea respectului față de natură*. Spre deosebire de turiști, care doar tranzitează zona, comunitățile nu privesc cadrul natural doar în scop turistic, ci ca pe un suport al desfășurării activităților zilnice primare. *Vizitatorii doresc să participe mai activ în programele propuse*, însă lacunele din acest domeniu nu le oferă prea multe posibilități.

De aceea este nevoie de o revitalizare și o diversificare a activităților eco-educative, orientate mai ales înspre generația tânără, începând chiar cu cei mai mici, pentru a le pune bazele unui comportament și unei atitudini ambientale corecte.

Model perfectibil de turism educativ în PNPC conform strategiilor de realizare a programelor educative occidentale – “durabilitate prin educație”

Ideea de a implementa anumite strategii educative după modele occidentale ar aduce reale beneficii și Parcului Național Piatra Craiului.

Acțiuni precum *încurajarea voluntariatului în Parc, reinnoirea conceptului de „centru de vizitare”, diversificarea programelor educative în rândul tinerilor, tabere pentru elevi* în care să învețe atât despre masiv, cât și despre ce înseamnă respectarea naturii, parcurgerea unor *trasee ecologice educative*, precum și *o mai bună implicare a administrației Parcului* în acest sens, vor restabili legătura strânsă care a existat din cele mai vechi timpuri dintre om și natură, potrivit motto-ului proiectului Natura 2000: *„Conservarea naturii, împreună cu oamenii”*.

În România, ideea de multifuncționalitate a unui centru de vizitare ar reduce semnificativ costurile de realizare a acestui deziderat, dar, în același timp poate reduce calitatea serviciului oferit beneficiarilor parcului. În acest sens constatăm că întotdeauna primul pas constă în *evaluarea corectă și realistă a resurselor disponibile la un anumit moment* pentru a decide demararea proiectului, pentru ca mai apoi să se dezvolte și alte servicii suplimentare, precum:

- focusarea pe expunerea unor aspecte legate de *ocupații și instrumente de lucru tradiționale, port popular, obiecte ornamentale și alte aspecte legate de viața satului din comunitățile locale* constituind factorul antropocentric al Parcului Național Piatra Craiului;

- o *mini-grădină botanică* deținând replici ale speciilor floristice protejate din PNPC;

- o *expoziție* sau chiar a unui *muzeu cu speciile faunistice ocrotite și floristice* din PNPC;

- un *modul special dedicat materialelor informative de actualitate* pentru turiști, care să ofere *hărți complexe sau tematice* ale masivului, *broșuri, pliante, planificatoare de călătorie* (trip planners) care să ofere multiple variante turiștilor de a-și planui în avans vizita în parc, precum și *materiale auxiliare* pentru promovarea imaginii ariei protejate: *calendare, sigle, embleme, agende personalizate*;

- necesitatea *înființării unei asociații* (după modelul parcurilor naționale europene), care să permită o *colaborare eficientă și activă cu Administrația PNPC* și în același timp, să constituie *suportul financiar al centrului de vizitare* prin vânzarea materialelor promoționale realizate;

- introducerea de *ghizi specializați certificați*, la care turiștii pot apela o dată cu intrarea lor în centrul de vizitare, care să le asigure o *drumeție sigură și interesantă*, constituind și o *măsură împotriva vizitării neorganizate* prin alegerea riscantă a traseelor nemarcate; totodată, existența ghizilor uni-specializați ar putea

diversifica motivația, dar și categoria turiștilor care vin în parc, începând cu tururi informative cu temă educativă și terminând cu cele cu caracter științific, utilizând informații aprofundate;

- o implicare mai activă a școlilor comunităților parcului (Zărnești, Măgura, Dâmbovicioara), nu numai în ceea ce privește introducerea unui *manual de educație ecologică*, ci și *colaborarea mai intensă cu PNPC pentru conceperea de programe educative omologate* în care să implice grupuri organizate de elev. Astfel se va realiza un parteneriat mai eficient între Parc și unitățile de învățământ locale care va avea ca finalitate implementarea corectă a unei conștiințe de mediu elevilor, formându-le un comportament adecvat față de natură și nu în ultimul rând, transformându-i în turiști eco-responsabili.

IV.4.4. Educația pentru un turism durabil prin mișcare – MPC și EcoMarathon

Deși par a atinge doar o nișă de turiști, activitățile de tip maraton montan (fig.18) au un vădit caracter durabil pentru turism din cel puțin patru perspective, atât la nivelul arealului studiat, cât și pentru întregul areal carpatic românesc:

- se desfășoară în arii naturale extrem de cunoscute și vizitate din punct de vedere turistic, însă au loc într-un cadru organizatoric care nu doar limitează impactele asupra mediului, ci și conduc la o creștere cuantificabilă a circulației turistice cu caracter responsabil;
- favorizează, prin impactul media pe care îl determină, percepția locală responsabilă asupra valorificării naturii și importanței conservării aspectelor tradiționale;
- se integrează coordonat cu alte competiții și activități, contribuind la promovarea și întraajutorarea reciprocă a organizatorilor, determinând astfel o atitudine responsabilă, atât asupra activității în sine, cât și asupra promovării arealelor de destinație asociat cu acestea, respectiv cu respectul pentru natură și tradiție și evident, cu mișcarea;
- motivează sosirea împreună cu familia a participanților și zăbovirea pentru mai mult de o înnoptare în arealul în care se desfășoară competiția (de exemplu prin promovarea maratonului copiilor EcoKids);
- participanții nu călătoresc singuri, ci însoțiți, de regulă, de familie și prieteni și rămân în areal 1-3 nopți;
- reprezintă o cheie în promovarea unui turism ecoresponsabil!

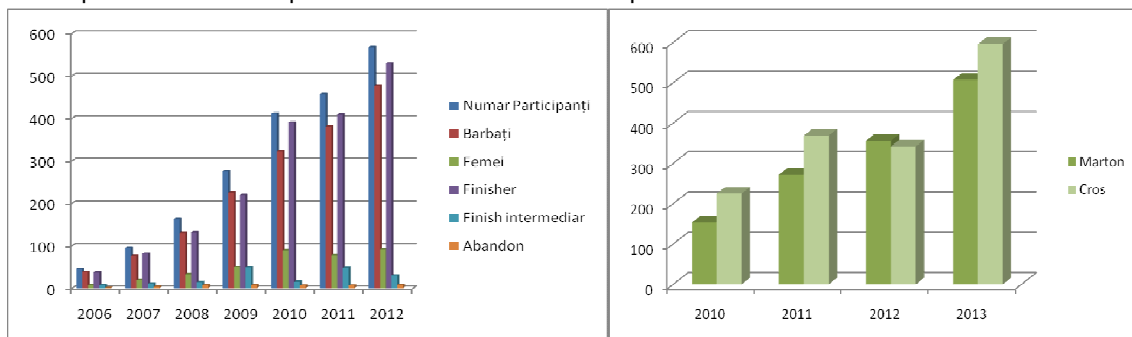

Fig. 18. Evoluția numărului de participanți la Maratonul Pietrei Craiului (2006-2012) și la EcoMarathon Moieciu de Sus (2010-2013)

CONCLUZII

Lucrarea intitulată *Studiu geografic de dezvoltare durabilă prin turism în Parcul Național Piatra Craiului și Culoarul Bran-Rucăr* reprezintă materializarea unei noi viziuni de abordare a geografiei turismului la nivel local, urmărind bidirecțional efectele deciziilor globale care creează cadrul și ale celor locale care se propagă până la nivel global. Astfel, lucrarea se definește în teritoriu, alegându-și un studiu de caz, în încercarea de a modeliza dezvoltarea locală prin turism în acord cu legitățile generale și principiile durabilității.

Astfel, identificăm o serie de posibile răspunsuri locale, care prin modelizarea de manieră durabilă în teritoriu pot răspunde problemelor globale, înțelegând, simultan, cum cadrul global creează premisele

coordonării eforturilor locale prin integrarea în matricea durabilității dezvoltării prin turism. Toate acestea se supun nivelurilor legităților sistemic-integrative, integrându-se aceluși *“dute-vino constant între aceste niveluri”* (Edgar Morin, 2012), pe care l-am anunțat încă din motto-ul lucrării.

Așadar, considerăm că abordarea calitativă este cu mult mai presus de cea cantitativă în conturarea cadrului general turistic al arealului studiat, dar mai ales a cadrului specific, brodat pe aspectele reale din teritoriu, al dezvoltării durabile prin turism. Această abordare duală cu tendințe calitative este cu atât mai relevantă cu cât, adesea, informațiile de natură cantitativă nu oferă imaginea veridică și exactă a amplorii pe care o are turismul în acest areal. Astfel, interpretarea calitativă are un rol primordial, mai ales atunci când în centrul analizei se regăsește durabilitatea spațio-temporală.

Studiul geografic de dezvoltare prin turism se definește astfel pe linia unui studiu de geografia turismului care însă își lărgeste perspectivele introducând o structură novatoare și integratoare. Se urmărește demersul clasic (are drept obiect o entitate geografică turistică cu o ridicată complexitate teritorială, evolutivă și funcțională, utilizează arsenalul geografico-turistic de tehnici, mijloace și metode, se direcționează spre caracterizarea fenomenului turistic actual determinând direcții și perspective de abordare), însă acesta este dublat de propunerea unei noi viziuni de abordare în cercetarea geografiei turismului, cea multidimensională, prin care perspectiva geografică este integrată într-o perspectivă mai cuprinzătoare cu tente filosofice și spre transdisciplinaritate, economice, ambientale, antro-po-sociologice.

Considerăm că modelele perspective propuse în urma analizei multicriteriale și complexe a aspectelor turistice în ansamblu constituie punctul culminant al cercetării fiind și argumentarea subiectului tezei *“Adaptarea și racordarea realității turistice din Culoarul Bran-Rucăr și din Parcul Național Piatra Craiului la tendințele globale de evoluție a turismului prin necesitatea regândirii și creării de modele integrative și funcționale fundamentate pe principiile dezvoltării durabile și pe modelele de sustenabilitate turistică din areale rurale și parcuri naționale similare.”*

Studiul se constituie ca un suport-cadru de evoluție a arealului în ansamblu care, chiar dacă aparține de două județe, respectiv de două regiuni de dezvoltare diferite, este compact ca urmare a condițiilor similare de evoluție de-a lungul timpului. De asemenea, acest suport-cadru eminent calitativ, trebuie îmbogățit cu analiza amanunțată cantitativă, așadar colaborarea cu Administrația Parcului Național Piatra Craiului, care unește ca o coloană vertebrală cele două unități de culoar (brănean și rucărean), este unul dintre obiectivele operaționalizării tezei în virtutea construirii aceluși dezirabil concept unitar de evoluție și dezvoltare durabilă prin turism în arealul Parcului Național Piatra Craiului și Culoarul Bran-Rucăr, TURISMUL VERDE.